

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA VEŘEJNÉ EKONOMIKY

Hospodaření gymnázií v Třinci a v Českém Těšíně

Financial Management of Secondary Schools in Třinec and Český Těšín

Student: Katrin Laryschová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bc. Jiří Bečica, Ph.D.

Ostrava 2017

Zadání bakalářské práce

Student: **Katrin Laryschová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R055 Veřejná ekonomika a správa
Téma: **Hospodaření gymnázií v Třinci a v Českém Těšíně**
Financial Management of Secondary Schools in Třinec and Český Těšín

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Školství v ČR v kontextu fungování příspěvkových organizací
3. Charakteristika a analýza hospodaření vybraných gymnázií v letech 2011-2015
4. Zhodnocení hospodaření gymnázia s českým jazykem vyučovacím v Třinci a gymnázia s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKÚPKOVÁ. *Příspěvkové organizace 2015*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. 290 s. ISBN 978-80-7478-833-8.

OCHRANA, F., J. PAVEL, L. VÍTEK et al. *Veřejný sektor a veřejné finance. Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. Praha: Grada Publishing, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, J., J. PILNÝ a M. JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 485 s. ISBN 978-80-7357-936-4.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. 143 s. ISBN 978-80-247-3916-8.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Bc. Jiří Bečica, Ph.D.**

Datum zadání: 18.11.2016

Datum odevzdání: 05.05.2017

doc. Ing. Petr Tománek, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 5. 5. 2017

Katrin Laryschová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Bc. Jiřímu Bečicovi, Ph.D. za odborné vedení této bakalářské práce, za cenné rady a za čas věnovaný při konzultacích.

Dále děkuji paní Ing. Šárce Dudové, školní ekonomce gymnázia v Třinci a paní Ing. Pavlíně Benešové, účetní Polského gymnázia v Českém Těšíně, za ochotu a poskytnutí materiálů k vypracování praktické části bakalářské práce.

Obsah

Obsah.....	7
1. ÚVOD	9
2. ŠKOLSTVÍ V ČR V KONTEXTU FUNGOVÁNÍ PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ	11
2. 1. Odvětví školství v rámci veřejného sektoru	11
2. 2. Příspěvkové organizace v ČR.....	11
2.2.1. Příspěvkové organizace státu	12
2.3. Příspěvkové organizace územních samosprávných celků	13
2.3.1. Zřizovací listina	13
2.3.2. Hospodaření PO ÚSC.....	14
2.3.3. Legislativa příspěvkových organizací územních samosprávných celků	17
2.4. Příspěvkové organizace v oblasti školství v ČR.....	17
2.4.1. Střední vzdělávání	20
2.4.2. Instituce ve správě školství.....	20
2.4.3. Financování školství.....	22
3. CHARAKTERISTIKA A ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH GYMNÁZIÍ V LETECH 2011-2015.....	23
3. 1. Moravskoslezský kraj.....	23
3. 1. 1 Střední školství v rámci Moravskoslezského kraje	23
3. 2. Charakteristika jednotlivých příspěvkových organizací.....	25
3. 2. 1. Charakteristika gymnázií.....	25
3. 2. 2. Historie gymnázií	27
3. 2. 3. Obory vzdělávání a vývoj počtu studentů	27
3. 2. 4. Personální zabezpečení škol	29
3. 3. Analýza hospodaření vybraných gymnázií v letech 2011 – 2015	30
3. 3. 1. Výnosy.....	30
3. 3. 2. Náklady	31
3. 3. 3. Peněžní fondy	33
3. 3. 4. Doplňková činnost.....	34
4. ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ GYMNÁZIA S ČESKÝM JAZYKEM VYUČOVACÍM V TRŮNCI A GYMNÁZIA S POLSKÝM JAZYKEM VYUČOVACÍM V ČESKÉM TĚŠÍNĚ	36
4. 1. Výnosy	36
4. 1. 1. Příspěvky a dotace – MŠMT	36
4. 1. 2. Příspěvky a dotace od zřizovatele	38
4. 1. 3. Ostatní dotace	40

4. 1. 4. Příjmy z vlastní činnosti	41
4. 2. Náklady	42
4. 2. 1. Spotřeba tepla a elektrické energie	45
4. 3. Doplnková činnost.....	46
4. 4. Výsledek hospodaření	50
5. ZÁVĚR.....	52
Seznam použité literatury	
Seznam tabulek	
Seznam obrázků	
Seznam zkratk	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. ÚVOD

V České republice představuje školství velice významnou část veřejného sektoru. Vzdělávání je uskutečňováno prostřednictvím mateřských škol, základních škol, středních škol a konzervatoří, vyšších odborných škol a škol vysokých. Tyto školy lze rozdělit na veřejné a soukromé. V rámci škol soukromých je však studium zpoplatněno. V České republice se vzdělávací soustava (kromě škol vysokých), řídí školským zákonem a dle tohoto zákona je vzdělávání považováno za veřejnou službu.

V České republice patří mezi subjekty, které zřizují školy a školská zařízení, obec, svazek obcí, kraj, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti a registrované církve. Právnícké osoby jsou zřizovateli škol soukromých. Jednotliví zřizovatelé zřizují školy za účelem vzdělávání obyvatelstva. Na území České republiky lze zařadit mezi obecné cíle vzdělávání například získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání, rozvoj osobnosti člověka nebo také pochopení zásad demokracie a základních lidských práv a svobod. S těmito cíli úzce souvisí i určité zásady, kterými se vzdělávání v České republice řídí, a řadíme mezi ně například rovný přístup každého občana bez jakékoliv diskriminace, vzájemnou úctu a respekt či zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce.

Gymnázia, střední oborné školy a střední odborná učiliště tvoří soustavu středních škol v České republice a jsou hojně zřizovány krajskými úřady jako příspěvkové organizace územních samosprávných celků. Jejich činností není dosahování zisku, nýbrž vzdělávání obyvatel, což ovlivňuje velikost lidského kapitálu, který má vliv na ekonomický výkon země s možnostmi jeho růstu. Proto je školství považováno ve většině zemí jako jedno z nejdůležitějších a finančně nejnáročnějších odvětví ve veřejném sektoru. Vzdělávání je uskutečňováno prostřednictvím škol a školských zařízení podle Národního programu, který je zpracováván Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Hlavním cílem práce je zhodnotit hospodaření dvou příspěvkových organizací v oblasti školství, kdy se jedná o dvě vybraná gymnázia v Moravskoslezském kraji. Konkrétně jde o gymnázium s českým jazykem vyučovacím v Třinci a gymnázium s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně. **Dílčím cílem** je následně zhodnocení hospodaření těchto příspěvkových organizací s přepočtem na jednoho studenta. Aby bylo těchto cílů dosaženo, bude použita metoda analýzy, syntézy a komparace. Jednotlivá data budou pro účel této práce zaokrouhlena na celé koruny.

Práce je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a praktickou. V teoretické části práce je popisována problematika příspěvkových organizací obecně, na jaké druhy se dělí a jak hospodaří. Další část je již konkrétně zaměřena na příspěvkové organizace působící v oblasti školství, instituce vytvářeny v rámci škol a také na to, jak jsou jednotlivé školy financovány. Dále je v rámci této kapitoly popisováno střední školství. Zdrojem informací pro teoretickou část bude především odborná literatura a také právní předpisy.

Část praktická je rozdělena na dvě kapitoly. V jedné kapitole bude stručně popsáno střední školství na úrovni Moravskoslezského kraje, jaký je demografický vývoj osob ve věku 15–18 let a kolik středních škol se zaměřením na gymnázia se v kraji nachází. Následně bude analyzováno hospodaření obou středních škol v letech 2011-2015 především v rámci výnosů, nákladů, fondů a doplňkové činnosti, které jsou zpracovány a v jednotlivých letech porovnávány. V další kapitole budou data, která budou analyzována v kapitole předchozí, zhodnocena na základě přepočtu na jednoho studenta a následně komparována.

Zdrojem informací, ze kterých bude čerpána část teoretická, bude především odborná literatura a právní předpisy. V rámci části praktické budou k získání jednotlivých dat použity výroční zprávy a interní materiály gymnázií.

2. ŠKOLSTVÍ V ČR V KONTEXTU FUNGOVÁNÍ PŘÍSPĚVKOVÝCH ORGANIZACÍ

Příspěvkové organizace (dále jen „PO“) v rámci školství jsou v České republice velmi častou formou. Tato kapitola nám přiblíží, jaké dvě formy příspěvkových organizací existují v České republice, jak vznikají a jak hospodaří. V druhé části této kapitoly budou blíže popsány příspěvkové organizace v oblasti školství se zaměřením na střední školství, jaké existují instituce ve správě školství a z jakých zdrojů jsou financovány,

2. 1. Odvětví školství v rámci veřejného sektoru

Veřejný sektor lze označit za specifickou součást ekonomiky. Poskytování veřejných služeb je smyslem veřejného sektoru. Není založen za účelem získávání zisku, čímž se liší od sektoru soukromého. Pro své fungování získává finanční prostředky z jednotlivých druhů veřejných rozpočtů. Odvětví vzdělávání lze z ekonomického hlediska označit jako jedno z nejdůležitějších částí ve veřejném sektoru a jednotlivé školy a školská zařízení jsou částečně nebo plně kryty z veřejných financí. Vzdělání označujeme jako důležitý předpoklad pro hospodářský vývoj každé země.

V rámci veřejného sektoru lze k neziskovým organizacím zařadit například politické strany a politická hnutí, nadace, registrované církve a náboženské společnosti, nadace, státní fondy, veřejné výzkumné instituce a také příspěvkové organizace, na které je tato práce zaměřena.

2. 2. Příspěvkové organizace v ČR

Pod pojmem příspěvková organizace rozumíme právnickou osobu veřejného práva, která je zřízena za účelem plnění úkolů ve veřejném zájmu. Řídí se specifickou právní úpravou, jejich rozsah a struktura vyžaduje samostatnou právní subjektivitu. Jak již bylo zmíněno, PO jsou součástí neziskového sektoru a nejsou tedy zřízeny za účelem dosahování zisku.

Tato forma organizací je u nás v České republice poměrně častá, jelikož tato právní forma působí například v oblasti školství, zdravotnictví, kultury, vědy a výzkumu a v sociální oblasti.

Při vzniku vydává zřizovatel zřizovací listinu a podle toho, kdo je zřizovatelem, dělíme příspěvkové organizace na dva základní typy: na příspěvkové organizace státu, které budou stručně přiblíženy níže, a na příspěvkové organizace územních samosprávných celků (dále jen „ÚSC“), které budou popsány podrobněji.

2.2.1. Příspěvkové organizace státu

Jak již z názvu vyplývá, tyto příspěvkové organizace jsou zřizovány státem. Řídí se zákonem č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech, konkrétně § 53 až § 63 upravuje hospodaření těchto PO. Jejich hlavní činnost je definovaná zvláštním zákonem nebo zřizovací listinou. Platí zde také povinnost plnit určené úkoly co nejhospodárnějším způsobem, aby byly dodrženy finanční vztahy ke státnímu rozpočtu (dále jen „SR“). PO hospodaří s peněžními prostředky, které používá jen k účelům, ke kterým jsou určeny a jsou získány svou vlastní, tedy hlavní činností, s prostředky svých fondů, s peněžními prostředky přijatými ze státního rozpočtu, s peněžními dary od fyzických a právnických osob, příspěvky ze zahraničí, ze státních fondů nebo také s dotacemi z Evropské Unie.

Peněžní fondy

Fondy můžeme chápat jako vnitřní formu financování, kdy se jedná o vlastní zdroje, které byly vytvořeny zejména jako výsledek své činnosti, zejména ze zlepšeného výsledku hospodaření, ale i formou přijatých transferu. Tato forma příspěvkové organizace vytváří fond rezervní, fond odměn, fond kulturních a sociálních potřeb (dále jen „FKSP“) a fond reprodukce majetku. V této kapitole bude blíže popsán pouze fond reprodukce majetku, jelikož tento jediný je rozdílný oproti fondu PO ÚSC, kdy je místo tohoto fondu tvořen fond investic. Ostatní fondy budou popsány v následující kapitole týkající se hospodaření příspěvkových organizací územních samosprávných celků.

Fond reprodukce majetku je vytvářen peněžními prostředky z odpisů a také výnosy z prodeje hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, z dávek ze zlepšeného výsledku hospodaření, z darů a z výnosů veřejných sbírek, které účelově slouží stejně jako prostředky poskytnuté ze zahraničí k pořízení a technickému zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, dále také z výnosů z prodeje nemovitého majetku, které byly příspěvkovou organizací získány ve prospěch státu formou daru či děděním. Používání tohoto fondu je určeno především na nákup a technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, k úhradě úvěrů, které vymezuje § 62 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb. a také jako doplňkové financování oprav a údržby hmotného a nehmotného krátkodobého i dlouhodobého majetku a na pořízení hmotného a nehmotného krátkodobého majetku. (§57, zákon č. 218/2000 Sb. zákona o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů).

Do fondu reprodukce majetku lze převést částku maximálně ve výši 25 % ze zlepšeného hospodářského výsledku příspěvkové organizace pod podmínkou, že byl uhrazen případný zhoršený hospodářský výsledek z roku předchozího.

2.3. Příspěvkové organizace územních samosprávných celků

Jak již bylo zmíněno, zřizovatelem těchto PO jsou územní samosprávné celky, tedy kraje a obce a jejich fungování je upravováno zákonem č. 250/2000 Sb. zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Příslušné zastupitelstvo má zcela ve své kompetenci zřizování těchto organizací. Nově vzniklé příspěvkové organizace ÚSC musí být zapisovány do obchodního rejstříku (dále jen „OR“), na rozdíl od PO státních, které se do OR nezapisují. Dalším rozdílem mezi těmito typy příspěvkových organizací je, že příspěvková organizace státu provádí kromě činnosti hlavní také činnost, která je pojmenovaná jako „jiná“, kdežto PO ÚSC vykonává činnost, která je zřizovací listinou definována jako „doplňková“.

2.3.1. Zřizovací listina

Zřizovatel vydá o vzniku příspěvkové organizace zřizovací listinu, která musí obsahovat následující:

- úplný název zřizovatele, v případě, že zřizovatelem je obec, uvede se také její zařazení do okresu,
- název, sídlo příspěvkové organizace a identifikační číslo osoby poskytnuté správcem základního registru právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci osoby poskytnuté správcem základního registru osob; název musí být jedinečný a vylučovat tak možnost záměny s názvy jiných příspěvkových organizací,
- vymezení hlavního účelu a tomu odpovídajícího předmětu činnosti,
- vymezení majetku ve vlastnictví zřizovatele, který se příspěvkové organizaci předává k hospodaření (dále jen „svěřený majetek“),
- označení statutárních orgánů a způsob, jakým vystupují jménem organizace,
- vymezení práv, která organizaci umožní, aby se svěřeným majetkem mohla plnit hlavní účel, k němuž byla zřízena; zejména se uvedou práva a povinnosti spojené s jeho plným efektivním a ekonomicky účelným využitím, s péčí o jeho ochranu, rozvoj a zvelebení, podmínky pro jeho případnou další investiční výstavbu, dále pravidla pro výrobu a prodej zboží, pokud jsou předmětem činnosti organizace, práva a povinnosti spojená s případným pronajímáním svěřeného majetku jiným subjektům a podobně,

- okruhy doplňkové činnosti navazující na hlavní účel příspěvkové organizace, kterou jí zřizovatel povolí k tomu, aby mohla lépe využívat všechny své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců; tato činnost nesmí narušovat plnění hlavního účelu organizace a sleduje se odděleně,
- vymezení doby, na kterou je organizace zřízena. (§27, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Zřizovatelem vedená evidence o příspěvkových organizacích musí nutně obsahovat přesný název, datum vzniku a zániku, přidělené identifikační číslo, statutární orgány a také adresu sídla organizace. Další důležitou pravomocí zřizovatele je určení dne, kdy dojde ke vzniku, rozdělení, sloučení, splnutí nebo zrušení příspěvkové organizace. Bude-li rozhodnuto o zrušení, přechází majetek, práva i závazky na zřizovatele, jakmile uplyne den, který je uveden v jeho rozhodnutí o zřízení. Dochází tak k úplnému ukončení činnosti příspěvkové organizace. Co se týče sloučení organizací, lze takovéto opatření provést pouze v rámci příspěvkových organizací, které byly zřízeny jedním zřizovatelem. Za splnutí příspěvkových organizací považujeme zánik několika organizací, kdy důsledkem této skutečnosti je vznik organizace nové. Takto provedené změny je zřizovatel, stejně jako údaje dle zřizovací listiny, povinen oznámit Ústřednímu věstníku České republiky do 15 dnů ode dne, kdy k uvedené skutečnosti došlo.

2.3.2. Hospodaření PO ÚSC

Příspěvkové organizace hospodaří s prostředky získanými vlastní činností a s přijatými transfery. Máče říká: „*Pod pojmem transfer se rozumí poskytnutí peněžních prostředků z veřejných rozpočtů i přijetí peněžních prostředků veřejnými rozpočty, včetně prostředků ze zahraničí, zejména v případě státního rozpočtu, rozpočtů územních samospráv či státních fondů, tedy zejména dotace, granty, příspěvky, subvence, dávky, nenávratné finanční výpomoci, podpory či peněžní dary.*“ (Máče, 2012, str. 179). Při vykazování zisku ve své doplňkové činnosti se tato suma používá jen ve prospěch činnosti hlavní, jiné využití tohoto zdroje musí být povoleno zřizovatelem. PO musí sestavovat dva stěžejní plány - rozpočet a střednědobý výhled rozpočtu, které musí být schvalovány zřizovatelem. Rozpočet je plán výnosů a nákladů na jeden rozpočtový rok, který je shodný s rokem kalendářním, kdežto střednědobý výhled rozpočtu příspěvkové organizace je plán výnosů a nákladů na dobu nejméně dvou let, které následují po roce, pro který je sestaven rozpočet a obsahuje předpokládané hodnoty nákladů a výnosů v jednotlivých letech. Příspěvková organizace hospodaří s majetkem, který jí byl svěřen v rozsahu, jenž byl stanoven zřizovací listinou. Majetek je nabýván pro svého

zřizovatele, pokud zákon nestanoví jinak a zřizovatel musí rozhodnout, v jakých případech je při nabývání takového druhu majetku předem nutný jeho písemný souhlas. Příspěvková organizace může majetek určený k vykonávání činnosti, pro kterou byla zřízena, získávat různými způsoby. Prvním způsobem je převod od svého zřizovatele, který byl proveden zcela bezúplatně. Další možností je přijetí daru, při kterém je nutný výše zmíněný předchozí písemný souhlas zřizovatelem. Nabýt majetek lze také děděním, avšak v případě neexistence předchozího písemného souhlasu zřizovatele je příspěvková organizace povinna toto dědictví odmítnout, nebo jiným způsobem, který musí být založen na základě rozhodnutí zřizovatele.

Kontrola hospodaření a fungování příspěvkové organizace územních samosprávných celků je zcela v kompetenci zřizovatele. (Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Peněžní fondy

Příspěvkové organizace ÚSC vytvářejí své peněžní fondy stejně jako státní PO, avšak s tím rozdílem, jak již bylo zmíněno, že místo fondu reprodukce majetku zde máme fond investic. Nyní budou popsány všechny jednotlivé fondy.

Rezervní fond je tvořen ze zlepšeného výsledku hospodaření (dále jen „VH“), kdy výše, která bude přidělena do tohoto fondu, snížena o případné převody do fondu odměn, je schvalována zřizovatelem po skončení roku. Rezervní fond používá příspěvková organizace k dalšímu rozvoji své činnosti, v případě potřeby k časovému překlenutí provizorního nesouladu mezi náklady a výnosy, k úhradě případných sankcí, které byly uloženy za porušení rozpočtové kázně nebo k úhradě své ztráty z předešlých let. Výjimkou jsou účelově určené peněžní dary, které se používají pouze v souladu s jejich určením. (§ 30, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Fond investic je určen k financování investičních potřeb. Za hlavní zdroj můžeme považovat peněžní prostředky, které jsou ve stejné výši jako hodnota odpisů hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, kdy tyto odpisy jsou prováděny dle odpisového plánu, který byl schválen zřizovatelem. Dalšími významnými prostředky jsou investiční příspěvky z rozpočtu zřizovatele a investiční dotace obdržené ze státních fondů, peněžní dary a příspěvky od jiných subjektů, které však musí být použity k investičním účelům a s povolením zřizovatele také příjmy z prodeje dlouhodobého hmotného majetku a převody z rezervního fondu.

Fond investic příspěvkové organizace se používá především na pořízení a technické zhodnocení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku, k úhradě případných investičních půjček

a úvěrů, v případě rozhodnutí zřizovatele k odvodu do jeho rozpočtu a v případě potřeby také k navýšení peněžních prostředků, které jsou určeny k financování údržby a oprav majetku, který je příspěvkovou organizací používán pro svou činnost. U tohoto fondu existuje také možnost, kdy se souhlasem zřizovatele může být ke krytí investičních potřeb použit investiční úvěr nebo půjčka. (§ 31, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů)

Fond odměn je tvořen přídělem ze zlepšeného výsledku hospodaření. Zlepšeným výsledkem hospodaření rozumíme výsledek předcházejícího účetního období, který nám zůstane po úhradě všech ztrát z minulých let. Ze zlepšeného výsledku lze do fondu odměn přidělit nejvýše 80 % zlepšeného výsledku hospodaření, avšak současně 80 % stanoveného nebo přípustného objemu prostředků na platy. Minimální částka, která může být do fondu přidělena, není nijak omezena. Záleží jen na zřizovateli, zda fond odměn vytvoří či nikoliv, jelikož jeho tvorba není povinná. (Morávek, 2015)

Z tohoto fondu jsou hrazeny odměny zaměstnancům, přednostně slouží k případnému překročení prostředků na platy. Nelze z tohoto fondu čerpat prostředky určené k jiným účelům. Z fondu tudíž nelze čerpat ani částky na úhradu pojistného na zdravotní a sociální pojištění, které se vztahuje k platům hrazeným z fondu odměn.

Fond kulturních a sociálních potřeb je upravován vyhláškou č. 353/2015 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů, kterou vydalo Ministerstvo financí s účinností ode dne 1. ledna 2016. Tato vyhláška navyšuje příděl do FKSP na 1,5 % v roce 2016 a na rok 2017 bylo zvýšení stanoveno na hodnotu 2 %. Cílem je snaha o navýšení tvorby fondu na původní hodnotu 2 %, která v roce 2011 klesla na 1 % v důsledku snížení deficitu veřejných rozpočtů v předchozích letech. (Ministerstvo financí České republiky, online). Tento fond je naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu s jeho schváleným rozpočtem a skutečný příděl se vyúčtuje až v rámci konečné účetní závěrky.

Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů nám říká, že tento fond je tvořen základním přídělem na vrub nákladů PO z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, případně také na mzdy, náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za vykonávanou práci. Fond vznikl v důsledku snahy zabezpečovat kulturní, sociální a další potřeby a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k příspěvkové organizaci, studentům středních odborných učilišť a učilišť, interním vědeckým uchazečům.

2.3.3. Legislativa příspěvkových organizací územních samosprávných celků

Jak již bylo zmíněno, příspěvková organizace je právnickou osobou, která se musí, stejně jako ostatní instituce, řídit určitými zákony. Mezi základní právní rámec pro příspěvkové organizace územních samosprávných celků je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů. O příspěvkových organizacích pojednává v tomto zákoně konkrétně § 27 až § 37. Dalšími zákony a vyhláškami, kterými se PO ÚSC musí řídit, jsou zmíněny například:

1. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), který vymezuje pravomoci zastupitelstva a rady územního samosprávného celku, které se vždy podílí na rozhodování o fungování příspěvkové organizace,
2. Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, který upravuje veřejnoprávní kontrolu, finanční kontrolu a vnitřní kontrolní systém uvnitř orgánu,
3. Vyhláška č. 416/2004 Sb., která je prováděcí vyhláškou pro výše uvedený zákon č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě,
4. Zákon č. 563/1991 Sb., zákona o účetnictví, jelikož příspěvková organizace je v souladu se zákonem i jednotkou účetní,
5. Vyhláška č. 410/2009 Sb., kterou jsou prováděna některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví,
6. Vyhláška 353/2015 Sb. o fondu kulturních a sociálních potřeb, která nahrazuje vyhlášku č. 114/2002 Sb. o FKSP.

PO není pouze právnickou osobou a účetní jednotkou, ale také daňovým poplatníkem. Vztahují se tedy na ni veškeré zákony daňové soustavy v České republice. Lze například zmínit zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, nebo také zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů.

Kromě těchto obecných právních předpisů existují i specifické právní předpisy, které upravují jednotlivé příspěvkové organizace. (Maderová Voltnerová, 2011)

2.4. Příspěvkové organizace v oblasti školství v ČR

Školství je v současné době považováno za jeden z nejdůležitějších veřejných statků, jelikož vyšší vzdělanost vede k růstu lidského kapitálu, což vede k hospodářskému růstu státu.

Vzdělávání je uskutečňováno prostřednictvím škol a školských zařízení podle Národního programu vzdělávání, který je zpracováván Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Národní program vzdělávání rozpracovává cíle vzdělávání stanovené tímto zákonem a vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování těchto cílů. (§ 3, zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon)

V jednotlivých školách a školských zařízeních je tedy vzdělávání uskutečňováno v souladu s jednotlivými školními vzdělávacími programy. Pod pojmem školská zařízení si lze představit například dětské domovy, školní jídelny a družiny, školy v přírodě a další zařízení, která poskytují služby výchovy, školního stravování, ubytovacího zařízení, poradenské služby a služby zájmového vzdělávání (což jsou například sportovní a rekreační akce) a dalšího vzdělávání (určeno pro vzdělávání pedagogů). (Káňa, 2014)

Mezi zřizovatele, kteří zakládají veškeré školy, a školská zařízení v České republice řadíme MŠMT, které zřizuje školy a školská zařízení státního a jedná se především o právnické osoby a státní příspěvkové organizace; kraj, který má v kompetenci například školy střední; obce, které zřizují základní školy; jednotlivá ministerstva, která zřizují školy v souvislosti se svým účelem, například Ministerstvo obrany zřizuje školy vojenské nebo Ministerstvo vnitra je zřizovatelem škol policejních; fyzické osoby, které zakládají soukromé školy a školská zařízení obecně prospěšné společnosti dle zvláštních právních předpisů a církve, které zřizují školy církevní. (Káňa, 2014)

K obecným cílům vzdělávání patří dle zákona zejména:

- rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života;
- získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání;
- pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost;
- pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti;
- utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého;

- poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku;
- získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví. (§ 2, zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon)

V České republice je vzdělávání uskutečňováno na několika úrovních. Mezi úrovně vzdělávání řadíme předškolní vzdělávání, kdy se jedná zpravidla o mateřské školy, které se organizují pro děti ve věku od 3 do 6 let, kde je prováděna základní a nezbytná příprava pro budoucí vzdělávání. Dále povinnou školní docházku a základní vzdělávání, které je povinné po dobu devíti školních let, od doby, kdy dítě dosáhne šesti let, není-li mu povolen odklad a nejdéle do sedmnáctého roku věku. Třetí úroveň je střední vzdělávání, kdy se soustava středních škol dělí na gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, dále však může střední vzdělávání probíhat také na konzervatořích, které jsou určeny pouze pro studenty se zájmem o umělecké vzdělávání v oborech tanec, zpěv, hudba a hudebně dramatické umění, zakončeno maturitní zkouškou. Blíže bude střední vzdělávání popsáno níže. Nejvyšší úroveň ve vzdělávání jsou vysoké školy, které jsou samostatným vzdělávacím subjektem, které se řídí samostatným zákonem č. 111/1998 Sb., zákona o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Strukturu školství v České republice nalezneme ve schématu v příloze č. 1 této práce.

Mezi formy vzdělávání řadíme denní studium, které probíhá každý pracovní den, večerní vzdělávání uskutečňováno několikrát za týden v odpoledních či večerních hodinách, dálkové studium, které poskytuje konzultace až 220 hodin v roce, distanční, kdy se jedná o samostatné studium s možností konzultací a jako poslední je vzdělávání kombinované, kdy se střídá forma denního studia a formy jiné. Aby bylo možné jednotlivé formy studia studovat, je k tomu zapotřebí osob, prostřednictvím kterých je možnost vzdělávání uskutečňovat. V České republice lze všechny, kteří ve školství pracují, rozdělit do dvou skupin, a to na pracovníky pedagogické a nepedagogické. Pedagogičtí pracovníci jsou zejména učitelé, kteří vykonávají přímou pedagogickou činnost, tedy výuku žáků a studentů. Naopak nepedagogičtí pracovníci jsou všichni ostatní lidé, kteří jsou ve školství zaměstnáni a na výuce se nepodílí. K takovým zaměstnancům můžeme zahrnout například ekonomické pracovníky, pracovníky správního a provozního úseku.

2.4.1. Střední vzdělávání

Školský zákon č. 561/2004 Sb. nám definuje cíle středního vzdělávání jako rozvíjení vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot získaných v základním vzdělávání, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince. Toto vzdělávání nabízí obsahově širší všeobecné vzdělání nebo také odborné vzdělání spojené se vzděláním všeobecným. Dále vytváří studentům předpoklady pro plnoprávný osobní a občanský život, který je spojován se samostatným získáváním informací a celoživotním vzděláváním.

V České republice rozlišujeme tři typy středních škol. Prvním typem jsou gymnázia, která poskytují všeobecné střední vzdělání, studium na gymnáziu je také koncipováno jako příprava absolventů na případné vzdělávání na vysokých školách, či již jako přípravu pro výkon povolání nebo pracovní činnosti. Jako další existují střední odborné školy s úplným středním odborným vzděláním, které se zaměřují na rozvoj specifických odborných znalostí, například v oblasti techniky, zemědělství, ekonomiky, absolventi těchto škol získávají specifické vzdělání jako přípravu na budoucí povolání. Poslední formou střední školy jsou střední odborná učiliště se středním odborným vzděláním. (Nahodil, 2014)

Lze rozlišit také tři stupně středního vzdělávání: střední vzdělání, střední vzdělání s maturitou a střední vzdělání s výučním listem. Abychom dosáhli jednotlivých stupňů vzdělání, je zapotřebí úspěšně ukončit příslušný vzdělávací program. Co se týče podmínek pro přijetí na střední školu, k tomuto vzdělávání lze přijmout takové uchazeče, kteří již zdárně ukončili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky a také při přijímacím řízení splnili podmínky tím, že disponovali vhodnými schopnostmi, vědomostmi, zájmem o studium a byli zdravotně způsobilí. (§ 59, zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon)

2.4.2. Instituce ve správě školství

Do institucí, které se podílejí na správě školství, řadíme MŠMT a příslušná ministerstva, Českou školní inspekci (dále jen „ČŠI“), Národní ústav odborného školství, Ústav pro informace ve vzdělávání, samosprávné školní instituce a samosprávné orgány vysokých škol. V této kapitole bude také popsán ředitel školy a školská rada.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ústředním orgánem, který řídí výkon státní správy ve školství a odpovídá za stav, koncepci a rozvoj vzdělávací soustavy. Také vytváří podmínky pro vykonávání ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovnou péči

a vzdělávání osob, které jsou umístěny ve školských zařízení a také k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků a za tímto účelem zřizuje školská zařízení k tomu určená. (§ 169, zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon)

MŠMT v rámci své působnosti také vede rejstřík evidence všech škol v České republice, registruje vnitřní předpisy vysokých škol, vydává jednotlivé rozvojové programy ve vzdělávání a metodiku pro vypracování školních vzdělávacích programů, určuje finanční normativy na jednoho studenta a především poskytuje dotace jednotlivým školám. (Káňa, 2014)

V roce 2017 je ministryní školství, mládeže a tělovýchovy je Mgr. Kateřina Valachová, Ph.D., která je v této funkci od roku 2015.

Česká školní inspekce je správní úřad s celostátní působností, který provádí kontrolní a inspekční činnost. V čele tohoto orgánu je školní inspektor. Školský zákon č. 561/2004 Sb., §174 nám činnosti ČŠI definuje jako získávání a analyzování informací o vzdělávání dětí, žáků a studentů, sledování a hodnocení toho, jak je vzdělávací soustava efektivní, dále zjišťování a hodnocení průběhu vzdělávání dle jednotlivých vzdělávacích programů a zda jsou tyto programy naplňovány. Obecně lze říci, že česká školní inspekce provádí v rámci inspekční činnosti kontrolu plnění podmínek v jednotlivých školách. Inspekční činnost se provádí na základě plánu hlavních úkolů, který je platný pro příslušný školní rok a je schvalován ministrem školství, mládeže a tělovýchovy na návrh ústředního školního inspektora, nebo také na základě různých podnětů, stížností a petic.

Ředitel školy je představitelem školy a je jmenován zřizovatelem školy. Má na starosti celkový chod školy a rozhoduje ve všech záležitostech, které se týkají poskytování vzdělávání a školských služeb. Z hlediska hospodaření dbá na efektivní využívání svěřených hospodářských prostředků, které zahrnují také prostředky finanční. V jeho kompetenci je také mimo jiné rozhodování o odkladu docházky, zařazování žáků a studentů do škol a školských zařízení, o jejich přijímání ke studiu, o přerušení studia či vyloučení ze studia a také při žádostech o opakování ročníku. (Káňa, 2014)

Školská rada je orgán školy zřizován při základních, středních a vyšších odborných školách. Vzniká z toho důvodu, aby měli zákonní zástupci nezletilých žáků, zletilí žáci a studenti, pedagogičtí pracovníci, zřizovatel a další osoby možnost podílet se na správě školy. Rada školy je zřizována svým zřizovatelem, který rozhoduje o počtu členů v radě a vydává volební řád. Jednu třetinu z celkového počtu školské rady jmenuje zřizovatel, další třetinu volí do funkce

zákonní zástupci nezletilých žáků a žáci zletilí a poslední třetina je vybrána pedagogickými pracovníky dané školy. Ředitel školy nemůže být součástí školské rady. Funkční období těchto členů je tři roky a zasedá nejméně dvakrát za rok. Mezi funkce školské rady patří schvalování výroční zprávy školy, školního řádu, projednává návrh rozpočtu na další rok a podává návrhy na zlepšení, vyjadřuje se ke školním vzdělávacím programům a plní funkci veřejné kontroly tím, že může požádat Českou školní inspekci a o provedení kontroly hospodaření školy. (Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon)

2.4.3. Financování školství

Školství je ve většině případů financováno z některého z druhů z veřejného rozpočtu, jelikož školství považujeme za veřejný statek. Financování jednotlivých skupin škol je spjato se správou příslušných škol. Lze proto z tohoto ohledu rozlišit přímo řízené a financované školství (zde lze zařadit převážně vysoké školy), regionální školství (zde patří de facto všechny školy krom škol vysokých) a ostatní přímo řízené organizace, například výzkumné ústavy odborného školství, výzkumné ústavy pedagogické, Česká školní inspekce, orgány veřejné správy aj. (Peková, 2012).

Pro účel této práce se zaměříme na financování regionálního školství, jelikož je práce zaměřena na hospodaření středních škol, respektive gymnázií. Jak již byl zmíněno, k regionálnímu školství patří všechny školy kromě vysokých škol, tzn. mateřské školy, základní školy, speciální školy, gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště

Hlavními zdroji, ze kterých plynou peněžní prostředky pro základní a střední školy a školská zařízení, jejichž zřizovatelem je kraj, obec či svazek obcí, jsou dotace ze státního rozpočtu, které jsou přiděleny kapitole 333, resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Tyto prostředky jsou převážně určeny na platy pedagogů a dalších osob zaměstnaných v rámci školy, například ve funkci školníka, úklidu či výdeje jídel. Dalším zdrojem prostředků na krytí nákladů, které jsou získávány jako účelová neinvestiční dotace ze státního rozpočtu, jsou příspěvky prostřednictvím svého zřizovatele. (Nahodil, 2014). Dále mohou školy získávat prostředky ze svých interních zdrojů, tj. z vytvářených fondů. Školy mohou také vedle své hlavní činnosti provádět i činnost doplňkovou, která je vymezena zřizovací listinou a prostřednictvím které lze také získávat finanční prostředky. Tato činnost navazuje na hlavní činnost a nesmí být provozována takovým způsobem, kterým by provoz hlavní činnosti omezovala.

3. CHARAKTERISTIKA A ANALÝZA HOSPODAŘENÍ VYBRANÝCH GYMNÁZIÍ V LETECH 2011-2015

Obsahem této kapitoly bude střední školství v rámci Moravskoslezského kraje, stručný popis samotného kraje, přehled a počet škol, které se v kraji nacházejí. Dále je tato kapitola zaměřena na charakteristiku jednotlivých gymnázií, které jsou v rámci této práce analyzovány, tedy gymnázium v Třinci a Polské gymnázium v Českém Těšíně. Jednotlivé částky uvedeny tabulkách jsou zaokrouhleny na celé koruny.

3. 1. Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj patří mezi jeden ze čtrnácti krajů v České Republice. Jedná se o nejvýchodnější kraj v rámci republiky a počtem obyvatel o třetí nejlidnatější kraj. Celý kraj se skládá ze šesti okresů, kterými jsou Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město. Největším městem v Moravskoslezském kraji je Ostrava. Dalšími významnými městy z hlediska počtu obyvatel jsou Karviná, Havířov, Opava, Frýdek-Místek a Třinec.

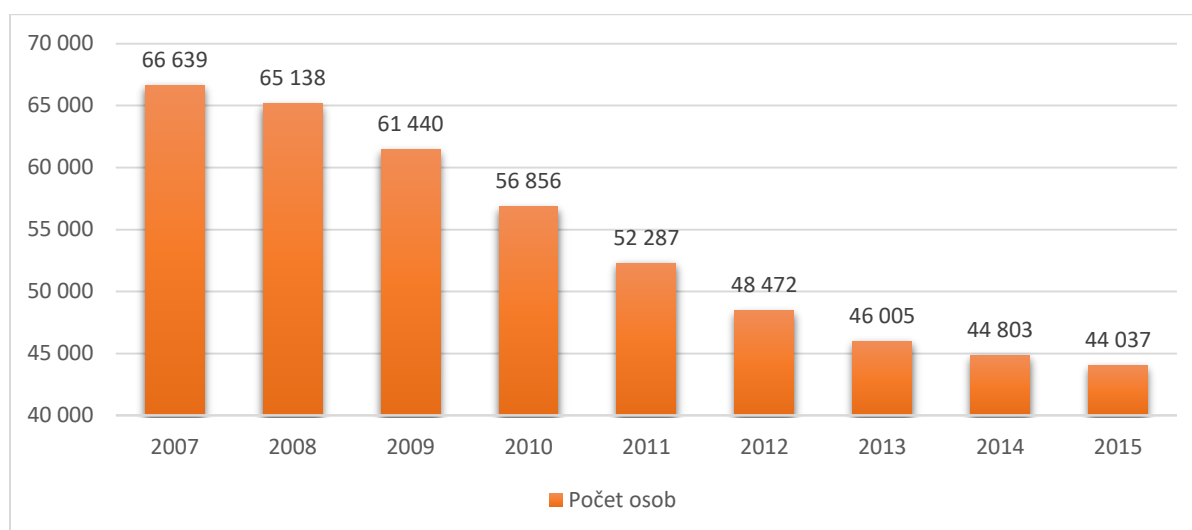
3. 1. 1 Střední školství v rámci Moravskoslezského kraje

Základní vzdělávání je základem pro pokračování ve studiu na střední škole, kde jsou rozvíjeny získané dovednosti a vědomosti žáka. Střední škola studenta připravuje na to, aby byl schopen vykonávat povolání či byl připraven k pokračování v dalším studiu na vysokých či vyšších odborných školách. Střední vzdělávání může být ukončeno maturitní zkouškou, závěrečnou zkouškou nebo výučním listem.

V rámci podpory školství v Moravskoslezském kraji existuje strategický dokument „Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy“, který je zpracováván Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Tento dokument vymezuje strategické cíle (je jich celkem osm a patří zde například podpora kvality vzdělávání, odborné a jazykové vzdělávání, rozvoj poradenských služeb, podpora pedagogických pracovníků, rovné příležitosti v přístupu ke vzdělávání, optimalizace vzdělávací nabídky) a směry rozvoje vzdělávání a vzdělávací soustavy v kraji. Veškeré cíle jsou upravovány pro jednotlivé stupně vzdělávání zvlášť. (Moravskoslezský kraj, online)

Jedním ze základních faktorů, který ovlivňuje vývoj vzdělávací soustavy, je demografický vývoj. V rámci středního vzdělávání je důležitá skupina obyvatel ve věku 15–18 let, která určuje to, jak se bude vzdělávací soustava v kraji rozvíjet.

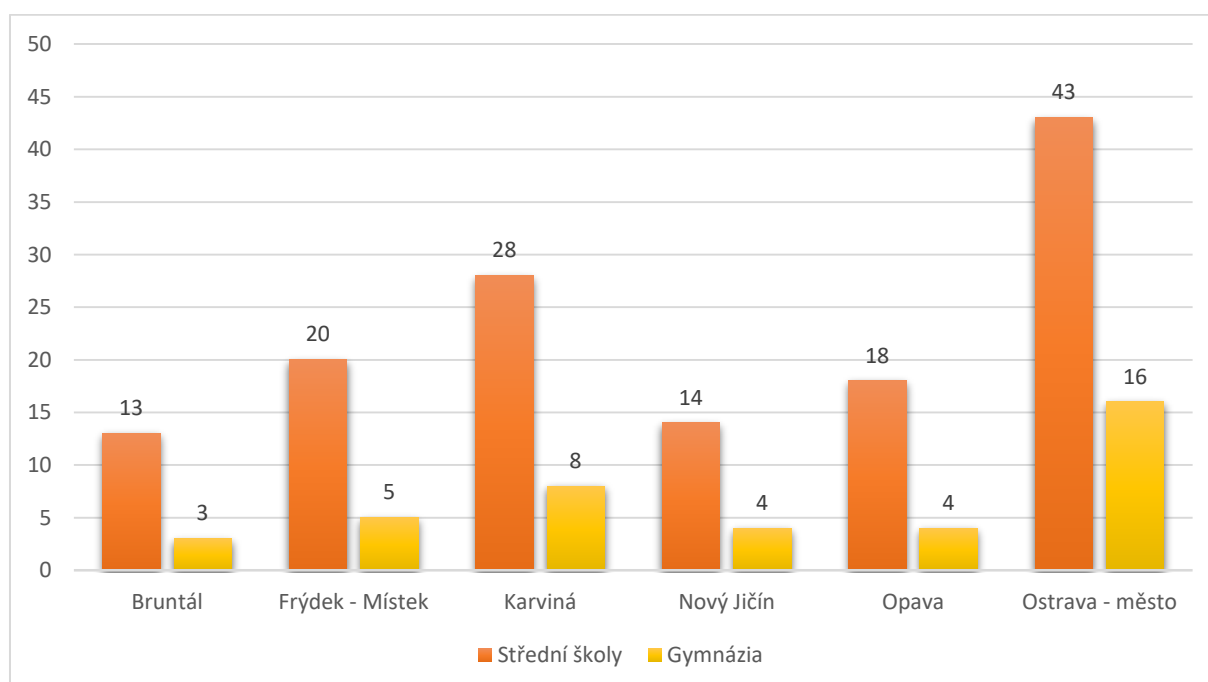
Obr. 3.1. Demografický vývoj osob ve věku 15 až 18 let v Moravskoslezském kraji

Zdroj: Výroční zpráva MSK (online), vlastní zpracování

Z obrázku č. 3.1 je zřejmé, že postupem let počet osob ve věku 15-18 let klesá. Největší pokles zaznamenáváme v letech 2009–2010, kdy počet osob klesl o 4 584, což činí meziroční pokles o 7,48 %. Od tohoto roku již rozdíl mezi jednotlivými roky klesá a v roce 2015 zaznamenáváme nejmenší pokles a to o 766 osob oproti roku 2014. V posledních sledovaných letech je již rozdíl obyvatel relativně stabilizován.

Obr. 3.2. Přehled středních škol a gymnázií v jednotlivých regionech Moravskoslezského kraje

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení, vlastní zpracování

Středních škol v Moravskoslezském kraji nalezneme celkem 136 a nejvíce z nich v okrese Ostrava-město. Dalšími významnými okresy v počtu středních škol jsou Karviná, Frýdek-Místek a Opava. Okres Bruntál a Nový Jičín mají v součtu 27 středních škol, z toho 7 gymnázií, což lze srovnat s počty škol a gymnázií v karvinském okrese. Rozdíl mezi největším a nejmenším počtem středních škol mezi okresy je 30, což je rozdíl o celých 231 %.

V rámci počtu gymnázií, kterých se v Moravskoslezském kraji nachází celkem 40. Největší podíl se nachází v okrese Ostrava-město, kde počet gymnázií tvoří 37 % z celkového počtu středních škol. U jednotlivých gymnázií lze také rozlišit, jaké formy studia nabízí. Z celkových gymnázií nabízí čtyřleté studium 37 škol, šestiletou formu studia 8 gymnázií a osmileté studium celkem 26 škol. Některá gymnázia nabízí více forem studia, některá však pouze jednu. V rámci těchto gymnázií existuje u dvou škol večerní forma studia, 10 gymnázií nabízí výuku v cizím jazyce a u dvou gymnázií si můžeme vybrat dálkovou formu studia. Některá gymnázia také fungují ve spojení se středními odbornými školami a z toho důvodu nabízí i formu studia s profesním zaměřením.

3. 2. Charakteristika jednotlivých příspěvkových organizací

V rámci charakteristiky budou obecně popsány obě příspěvkové organizace, jak obě gymnázia vznikla, jaké jednotlivé obory vzdělávání nabízí, vývoj počtu studentů v jednotlivých letech a popis personálního zabezpečení těchto škol.

3. 2. 1. Charakteristika gymnázií

Gymnázium v Třinci (dále „GT“ nebo „třinecké gymnázium“) se sídlem na ulici Komenského 713 je příspěvkovou organizací, jejímž zřizovatelem je v souladu s ustanovením § 2 zákona č. 157/2000 Sb. Moravskoslezský kraj. Ve školském rejstříku je škola zapsána s účinností od 27. ledna 2006.

Toto gymnázium patří mezi největší gymnázia v kraji s maximální kapacitou 790 studentů a nabízí studium pro uchazeče z poměrně velké oblasti, kterou tvoří spolu s regionem Třinecka také město Jablunkov a jeho okolí. Škola v současné době nabízí možnost výběrů ze dvou forem studia – pro žáky pátých tříd je nabízen osmiletý studijní obor a tradiční čtyřletý obor pro žáky, kteří již svou povinnou školní docházku ukončili. Součástí přijímacího řízení vyjmenovaných oborů je přijímací zkouška z matematiky a z českého jazyka a literatury.

Zřizovací listina vymezuje hlavní účel organizace jako uskutečňování vzdělávání a výchovu studentů dle vzdělávacích programů. Předmětem činnosti, která odpovídá hlavnímu účelu

je poskytování středního vzdělávání zakončeného maturitní zkouškou a zabezpečení stravování studentům i vlastním zaměstnancům organizace ve školní jídelně, která nabízí každý den výběr ze dvou jídel.

Vedle hlavní činnosti je škola také oprávněna vykonávat činnost doplňkovou. Mezi okruhy, které jsou vymezeny ve zřizovací listině, můžeme zahrnout hostinskou činnost, provádění rekvalifikačních a vzdělávacích kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně zprostředkování, pronájem majetku, kopírovací práce, provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti a od roku 2015 nově také mimoškolní výchova a vzdělávání, výchovné, relaxační a zotavovací akce a sportovní kurzy. Nutno zmínit také činnost, kterou již organizace neprovozuje a tou je závodní stravování zaměstnanců právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení krajem, obcí nebo svazkem obcí.

Co se týče gymnázia s polským jazykem vyučovacím, dříve bylo známé jako Gymnázium s polským jazykem vyučovacím – Gimnazjum z Polskim Językiem Nauczania, Český Těšín, příspěvková organizace, avšak od 1. 9. 2014, kdy došlo ke změně názvu školy, již známe jen jako Polské gymnázium-Polskie Gimnazjum im. Juliusza Słowackiego, Český Těšín, příspěvková organizace (dále „GČT“ nebo „Polské gymnázium“). Maximální kapacita studentů je 420. V případě této školy hovoříme o její jedinečnosti v rámci škol v České republice a to díky regionu, ve kterém se GČT nachází. Jedná se o oblast Těšínska a tedy o přímou hranici s Polskem. Z toho důvodu zde veškerá výuka probíhá v jazyce polském a žáci, kteří zde studují, plynule komunikují českým i polským jazykem. Jedná se tak o jedinou střední školu v České republice, kde vyučovacím jazykem je jazyk polský. Zřizovatelem této školy je Moravskoslezský kraj.

Polské gymnázium nabízí pouze čtyřletý studijní obor, kde k úspěšnému přijetí do této formy studia je zapotřebí vykonat přijímací zkoušku z matematiky a z polského jazyka.

Hlavním účelem zřízení Polského gymnázia je uskutečňování vzdělávání a výchova studentů dle vzdělávacích programů. Stejně jako u předchozího gymnázia je poskytování středního vzdělávání zakončeného maturitní zkouškou předmětem činnosti v rámci plnění hlavního účelu zřízení.

I u této organizace jsou vedle hlavní činnosti vymezeny ve zřizovací listině okruhy doplňkové činnosti. Mezi tyto činnosti vymezeny zřizovatelem patří pronájem majetku, provádění

rekvalifikačních kurzů, vzdělávacích kurzů a odborného školení, kopírovací práce, mimoškolní výchova a vzdělávání, výchovné, relaxační, zotavovací akce a sportovní kurzy a provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti.

3. 2. 2. Historie gymnázií

Otevření 9. ročníku jedenáctileté střední školy v Jablunkově v roce 1953 se považuje za počátek historie třineckého gymnázia. Jednalo se pouze o jednu třídu, která se nacházela v budově osmileté střední školy pod Alžbětinkami. V roce 1964 se škola pod názvem Střední všeobecně vzdělávací škola osamostatnila a přestěhovala se do budovy nynějšího zemědělského učiliště v Jablunkově. Pedagogický sbor, který na škole působil, měl pouhých 11 členů včetně ředitele. O čtyři roky později se sídlo školy přemístilo do Třince a zde bylo zahájeno vyučování ve dvou třídách v nově zřízeném čtyřletém gymnáziu. Počet studentů se v průběhu let neustále zvyšoval a z toho důvodu patřila škola k největším v kraji. V 70. a 80. letech byly k budově přistavěny dvě přístavby s kinosálem a dalšími učebnami a kabinety. 30. září 1997 byla otevřena další přístavba hlavní budovy, která má čtyři podlaží a jejíž součástí je aula, studentská knihovna a moderní počítačové učebny. Zahájení nově zřízeného šestiletého studia proběhlo 1. října 1991 a k tomuto dni také škola získala právní subjektivitu.

Vznik Polského gymnázia se datuje od roku 1949, kdy došlo k osamostatnění polských tříd, které fungovaly od roku 1938 při českém Reformním reálném gymnáziu v Českém Těšíně. V roce 1964 došlo ke spojení gymnázia s již existujícím Polským reálným gymnáziem v Orlové, které bylo založeno v roce 1909 a bylo první střední školou na území Těšínského Slezska, kde vyučování probíhalo v polském jazyce. V roce 1993 muselo být sídlo této školy přestěhováno do Karviné, jelikož budova v Orlové byla značně poškozena v důsledku důlních vlivů v této oblasti. Činnost tohoto pracoviště v Karviné však byla v roce 2009 ukončena a tyto polské třídy bylo nutno přenést jinam, a tak se jejich studenti stali studenty těšínského gymnázia.

V současnosti se škola nachází v budově na ulici Havlíčkova v Českém Těšíně, kde od roku 1953 sídlí společně se Základní školou s polským jazykem vyučovacím.

3. 2. 3. Obory vzdělávání a vývoj počtu studentů

Gymnázium Třinec, jak již bylo zmíněno, nabízí v současné době dvě možnosti studia podle školního vzdělávacího programu: čtyřletý a nově od roku 2015 také osmiletý obor. V předchozích letech zde byla možnost také studovat po dobu šesti let, avšak tento obor je již oborem dobíhajícím. Studenti ucházející se o toto studium byli přijímáni naposledy v roce 2016

a tento obor tedy doběhne v roce 2022. Kapacita tohoto oboru byla proto snížena z počtu 540 studentů na 300 studentů. Osmiletý obor je oborem novým, který se poprvé otevřel ve školním roce 2015/2016. K tomuto opatření se rozhodlo vedení školy na základě doporučení zřizovatele postupně zrušit studium šestileté a nahradit ho osmiletým.

Polské gymnázium v Českém Těšíně nemá na výběr z více forem studia jako gymnázium předchozí. Nabízí pouze čtyřletý studijní obor, který je zakončen maturitní zkouškou. V současné době existuje i na gymnáziu obor „Gymnázium – všeobecné“, které je však již oborem dobíhajícím a z toho důvodu se již do této formy studia žáci nepřijímají.

Tabulka. 3.1. Vývoj počtu studentů u GT a GČT v letech 2011–2015

Třinec	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tříd	20	18	18	17	17
Počet studentů	606	587	515	501	510
Průměrný počet studentů ve třídě	30,30	32,60	28,60	29,47	30,00
Český Těšín	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Počet tříd	12	12	12	12	12
Počet studentů	335	329	340	336	318
Průměrný počet studentů ve třídě	27,92	27,42	28,33	28,00	26,50

Zdroj: Výroční zprávy GT a ČGT, vlastní zpracování

Z tabulky 3. 1. je patrné, že nejvíce studentů studovalo na třineckém gymnáziu ve školním roce 2011/2012. Průměrný počet studentů na jednu třídu byl však největší ve školním roce 2012/2013, jelikož v šestiletém studiu bylo otevřeno o jednu třídu méně a došlo k rozdělení stávajících tříd, kdy studenti byli přerozděleni do již fungujících tříd. Tabulka zobrazuje klesající tendenci v počtech studentů, kdy k největšímu poklesu došlo v letech 2012 – 2014, jelikož počet studentů klesl o 72. Důvodem je klesající zájem o šestileté studium a také byla otevřena pouze jedna třída studia čtyřletého. Celkový rozdíl v počtu studentů od školního roku 2011/2012 až do roku 2015/2016 je 96.

Ve školním roce 2011/2012 studovalo na Polském gymnáziu celkem 335 studentů, v následujícím roce počet studentů klesl o 6, v roce dalším již zase stoupl o 11 studentů na celkový počet 340, což je nejvyšší hodnota ve sledovaném období. Z toho důvodu je v tomto roce i největší průměrný počet studentů ve třídě, jelikož ve všech letech byl počet tříd stejný.

Od školního roku 2013/2014 již počet studentů klesá, kdy nejméně jich bylo ve školním roce 2015/2016 a to 318. Mezi prvním sledovaným rokem a rokem posledním je rozdíl 17 studentů a rozdíl mezi průměrným počtem studentů ve třídě je 1,42 studenta.

V příloze č. 4 nalezneme graf, ve kterém jsou počty studentů obou gymnázií přepočteny na procenta v porovnání s maximální kapacitou, kdy maximální kapacita je 100 %. Z grafu je evidentní, že v procentuálním vyjádření naplněnosti školy dosahuje v každém se sledovaných let lepších výsledků Polské gymnázium. Největší propad v počtu studentů byl u Třineckého gymnázia ve školním roce 2013/2014, kdy došlo k poklesu o 9,1 procentních bodů. U Polského gymnázia zaznamenáváme největší pokles ve školním roce 2015/2016, kdy došlo ke snížení počtu studentů o 4,3 procentních bodů. U gymnázia v Třinci se v rámci celého sledovaného období od školního roku 2011/2012 až do školního roku 2015/2016 jednalo o celkový pokles v počtu studentů o 12,1 procentních bodů. Kdežto u Polského gymnázia se počet studentů ve stejném období lišil pouze o 4,1 procentních bodů. Je tedy evidentní, že naplněnost gymnázií byla v porovnání s kapacitou lepší u Polského gymnázia, kdy procentuální vyjádření počtu studentů neklesl pod hodnotu 75,7 %.

3. 2. 4. Personální zabezpečení škol

Na půdě obou gymnázií se nacházejí jak pedagogičtí, tak nepedagogičtí zaměstnanci. Organizační strukturu lze rozdělit na úsek pedagogický, administrativní a provozní. V případě třineckého gymnázia zde řadíme i školní jídelnu, kde se nachází vedoucí školní jídelny, vedoucí kuchařka, jednotlivé kuchařky a pracovníci provozu školní jídelny. V rámci úseku pedagogickém pracují pedagogové, kteří mají na starosti výuku jednotlivých tříd. Na obou školách existují také předmětové komise, kdy každou z nich vede jeden vedoucí předmětové komise. Každou z tříd také vede jeden třídní učitel. Co se týče administrativního úseku, zde pracuje administrativní pracovnice, účetní, ekonomka, správce informačních a komunikačních technologií a pokladní. Do provozního úseku řadíme uklízečky a údržbáře, který zajišťuje provoz školy, bezpečnost a drobné opravy. Ve školním roce 2015/2016 bylo na třineckém gymnáziu zaměstnáno celkem 60 zaměstnanců (z toho 43 pedagogických a 17 nepedagogických pracovníků) a na polském gymnáziu celkem 44 zaměstnanců (z toho 35 pedagogických a 9 nepedagogických pracovníků).

3. 3. Analýza hospodaření vybraných gymnázií v letech 2011 – 2015

Následující podkapitoly jsou věnovány analýze hospodaření gymnázia v Třinci a Polského gymnázia v Českém Těšíně. Analyzovány budou výnosy, náklady, finanční prostředky ve fondech a také hospodaření v rámci doplňkové činnosti.

3. 3. 1. Výnosy

V rámci získávání peněžních prostředků jsou hlavními zdroji, ze kterých jednotlivé peněžní prostředky plynou, dotace ze státního rozpočtu (které jsou poskytovány prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy), dotace z rozpočtu zřizovatele (v tomto případě se konkrétně jedná o rozpočet Moravskoslezského kraje), příjmy z vlastní činnosti (organizace je vytváří v rámci své hlavní činnosti) a příjmy z činnosti doplňkové. Finanční prostředky, které jsou získávány z jednotlivých forem veřejného rozpočtu, lze využívat pouze na takové účely, ke kterým jsou určeny. Organizace také mohou čerpat finance ze svých zdrojů (kdy se jedná o čerpání finančních prostředků z jednotlivých fondů), mohou dále získávat jak hmotné, tak peněžité dary od fyzických a právnických osob či využívat dotací z Evropské unie. V následující tabulce číslo 3.2 jsou shrnuty veškeré finanční prostředky u obou organizací v letech 2011 až 2015, které byly přijaté z výše zmíněných zdrojů nebo vytvořeny vlastní činností.

Tab. 3.2. Přehled přijatých finančních prostředků v letech 2011 – 2015 (v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
MŠMT	27 284	16 438	26 008	15 328	24 616	15 891	22 834	16 534	23 114	16 480
Zřizovatel	4 268	3 601	4 562	3 720	4 266	3 757	3 897	3 723	3 861	4 278
Ostatní dotace	1 257	116	0	200	1 800	239	0	248	25	760
Projekty neinvestiční	104	0	1 110	668	1 134	445	550	0	976	0
Vlastní činnost	2 159	769	2 042	477	2 122	841	2 243	248	2 096	189
Doplňková činnost	411	87	413	83	651	108	664	86	623	64
Celkem	35 483	21 011	34 135	20 476	34 525	21 281	30 188	20 839	30 695	21 771

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

V rámci celkových výnosů v obou organizacích sledujeme u obou gymnázií poměrně rovnoměrný vývoj ve sledovaném období. Při výpočtu průměrů celkových přijatých finančních prostředků ve sledovaném období činí průměr u třineckého gymnázia 33 005,2 tisíc Kč

a u Polského gymnázia je tento průměr roven 21 075,6 Kč. Lze tedy říci, že celkové výnosy se u obou organizací nijak závratně od svého průměru neodchylují.

Třinecké gymnázium obdrželo nejvíce finančních prostředků v roce 2011, kdežto Polské gymnázium v roce 2015. Nejméně výnosným byl pro gymnázium v Třinci rok 2014, kdy jedním z důvodů bylo snížení dotací z MŠMT v důsledku poklesu studentů a dalšími důvody byly nulové ostatní dotace a pokles příspěvků na neinvestiční projekty. Rok 2012 se stal nejméně výnosným pro Polské gymnázium, jednak z důvodu snížení dotací z MŠMT, tak z důvodu poklesu finančních prostředků, které byly vytvořeny v rámci své vlastní činnosti.

V příloze č. 5 se nachází tabulka, kde jsou jednotlivé podíly přijatých finančních prostředků vyjádřeny v procentech. Je patrné, že největším zdrojem příjmu jsou dotace z MŠMT, kdy u obou gymnázií podíl těchto prostředků neklesne pod 71,2 %. K největšímu nárůstu došlo u třineckého gymnázia v roce 2014, kdy oproti roku 2013 došlo k růstu o 4,4 procentních bodů. U Polského gymnázia k největšímu růstu došlo také v roce 2014, a to o 4,7 procentních bodů. Průměrný podíl na celkových výnosech tvořily dotace z MŠMT v průměru 75,04 % u gymnázia v Třinci, u Polského gymnázia byl tento průměrný podíl 76,54 %. Rozdíl mezi těmito průměry činí 1,5 procentních bodů. Další významnou položkou jsou dotace z rozpočtu zřizovatele, kdy se jejich procentuální podíl v rámci obou organizací pohybuje mezi 12 až 19,6 %. Průměrný podíl v rámci celkových výnosů je u třineckého gymnázia 12,6 %, u Polského gymnázia je to 18,1 %. Rozdíl mezi těmito průměrnými podíly je 7 procentních bodů. Polské gymnázium má v tomto případě vždy vyšší průměrné podíly u dotací z MŠMT a z rozpočtu zřizovatele, kdy důvodem toho je, že ostatní přijaté finanční prostředky nejsou tak vysoké, jako u gymnázia v Třinci, a proto tyto finanční prostředky mají malý podíl na celkových výnosech.

3. 3. 2. Náklady

V návaznosti na výnosy, které jsou získávány z jednotlivých druhů rozpočtů, rozdělujeme také náklady podle toho, z kterého rozpočtu jsou hrazeny. Náklady, které jsou hrazeny z rozpočtu zřizovatele, jsou určeny především na provozní náklady, do kterých řadíme například spotřebu materiálu, spotřebu energie, opravy a udržování, nákup ostatních služeb, programové vybavení nebo nákup hmotného dlouhodobého majetku. Nejvýznamnější položka jsou vždy náklady na spotřebu energií (vodu, plyn, teplo a elektrickou energii). Přímé náklady na vzdělání, kdy největší položkou jsou mzdové náklady, jsou hrazeny ze státního rozpočtu prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Tab. 3.3. Náklady hrazené z jednotlivých druhů rozpočtu v letech 2011–2015 (v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Náklady hrazené z rozpočtu zřizovatele	4 268,0	3 601,0	4 562,0	3 720,0	4 124,4	3 747,0	3 897,0	3 722,5	3 801,5	3 289,7
Náklady na provoz ze státního rozpočtu	26 578,2	15 896,0	25 324,0	15 328,0	24 616,0	15 891,0	22 654,3	16 534,4	23 114,0	16 480,3
Ostatní	3 275,7	1 393,6	3 301,0	1 188,7	3 985,1	1 260,6	3 630,7	1 323,5	3 824,2	2 005,3
CELKEM	34 121,9	20 890,6	33 187,0	20 236,7	32 725,5	20 898,6	30 182,0	21 580,4	30 739,7	21 775,3

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Tabulka 3.3 říká, že u třineckého gymnázia byly celkové náklady v rozmezí přibližně od 30 do 35 milionů korun. V letech 2011 až 2014 sledujeme klesající vývoj celkových nákladů, kdy v roce 2014 byly náklady nejnižší v celém sledovaném období. Náklady hrazené z rozpočtu zřizovatele tvořily z celkových nákladů 13 %, náklady na provoz ze státního rozpočtu 75 % a ostatní náklady zbylých 12 %. Náklady hrazené z rozpočtu zřizovatele se ve sledovaném období pohybovaly v rozmezí od 12–14 %, náklady na provoz ze státního rozpočtu od 75 do 77 %, tudíž nedocházelo k významným odchylkám a vývoj těchto nákladů byl rovnoměrný.

U Polského gymnázia se celkové náklady pohybovaly mezi 20–22 miliony korun. V roce 2012 byly celkové náklady o 653,2 tisíc korun nižší než v roce 2011. Od roku 2012 již náklady rostou a v posledním roce 2015 dosáhly nejvyšších hodnot. V tomto roce tvořily náklady hrazené z rozpočtu zřizovatele 15,1 %, náklady na provoz ze státního rozpočtu 75,7 % a ostatní náklady 9,2 % z celkových nákladů. Náklady hrazené z rozpočtu zřizovatele se pohybovaly v rozmezí 15–18 % z celku, náklady hrazené ze státního rozpočtu mezi 75–77 %, což znamená, že stejně jako u předchozí organizace byl vývoj těchto nákladů rovnoměrný.

Příloha č. 6 obsahuje tabulku, kde jsou vyjádřeny jednotlivé procentuální podíly nákladů dle toho, z čeho jsou hrazeny. Největší část nákladů tvoří náklady na provoz ze státního rozpočtu, kdy rozdíl mezi průměrnými podíly je pouze 0,12 procentního bodu. Větších průměrných hodnot je dosaženo Polským gymnáziem, kdy tato hodnota je 76,06 %. Náklady hrazené z rozpočtu zřizovatele tvoří u třineckého gymnázia průměrný podíl 12,82 % a u Polského gymnázia je tento průměrný podíl 17,16 %. Zde je tento rozdíl mezi vypočtenými hodnotami 4,34 procentních bodů.

3. 3. 3. Peněžní fondy

Existenci peněžních fondů chápeme jako vnitřní formu financování, kdy finanční prostředky vznikly především vlastní činností. Tyto fondy musí být kryty finančními prostředky. Ke konci daného roku, tj. 31. 12., musí být konečný zůstatek jednotlivých fondů shodný se skutečným krytím peněžních prostředků a jednotlivé zůstatky mohou být převáděny do dalších let. V rámci organizací je vytvořen fond rezervní (ze zlepšeného VH a z ostatních titulů), fond investiční, fond odměn a fond kulturních a sociálních potřeb. Zlepšený výsledek hospodaření se převádí na konci roku do fondu odměn a do rezervního fondu ze zlepšeného VH. Rezervní fond z ostatních titulů je tvořen účelovými prostředky od fyzických a právnických osob, které jsou v průběhu roku poskytovány na financování vzdělávacích aktivit školy a na nákup dlouhodobého hmotného majetku. Do FKSP se odvádělo ve sledovaných letech 1 % z hrubých mezd zaměstnanců. V roce 2016 došlo k navýšení odvodu do tohoto fondu na 1,5 % z hrubých mezd, v roce 2017 byl tento odvod zvýšen dokonce na 2 % z hrubých mezd. Do fondu kulturních a sociálních potřeb můžeme zahrnout například čerpání na stravování, rekreace, kulturu, tělovýchovu a sport, penzijní připojištění a pojistné na soukromé životní pojištění. Rezervní fond z ostatních titulů je tvořen účelovými prostředky. Investiční fond slouží k financování jednotlivých investičních akcí v průběhu jednotlivých let. V případě zlepšeného hospodářského výsledku se tato částka převádí do fondu odměn a do rezervního fondu ze zlepšeného VH.

Tab. 3.4. Přehled konečných stavů v peněžních fondech ke dni 31. 12. v daném roce (v Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Fond odměn	56 464	7 300	28 464	7 300	28 464	36 300	28 314	36 300	58 314	43 300
FKSP	123 288	11 254	61 856	19 020	84 633	35 381	74 751	41 957	76 602	74 062
Investiční fond	56 332	2 550 568	588 619	2 580 760	322 892	2 538 061	591 240	2 654 609	373 910	2 898 926
Rezervní fond ze zlepšeného VH	50 000	1 487	50 000	2 895	50 000	15 884	50 000	55 736	68 656	80 460
Rezervní fond z ostatních titulů	16 260	215 254	0	231 077	20 000	210 196	23	232 347	30 028	257 020
CELKEM	302 344	2 785 863	728 939	2 841 052	505 989	2 835 822	744 328	3 020 949	607 510	3 353 768

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z tabulky č. 3.4 je patrné, že nejvýznamnější je u obou organizací fond investiční, který tvoří největší část z celkových finančních prostředků ve všech fondech (výjimkou je pouze

u třineckého gymnázia rok 2011, kdy částku v investičním fondu převyšuje fond odměn a (FKSP). U Polského gymnázia částky v investičním fondu razantně převyšují hodnoty u třineckého gymnázia a to z toho důvodu, že Polské gymnázium neprovádí velké investiční akce a z tohoto fondu nečerpá tak závratné částky jako gymnázium v Třinci.

Co se týče celkových finančních prostředků ve všech fondech dohromady u gymnázia v Třinci, je zaznamenán střídavý vývoj. V roce 2012 byl největší nárůst financí a to o celých 141 % oproti roku 2011. Důvodem tohoto razantního růstu je tvorba investičního fondu z odpisů a následné čerpání těchto prostředků na nákup DHM. Rok 2013 přináší pokles, rok 2014 růst oproti roku předchozímu a v roce 2015 opět pokles. Rozdíl mezi celkovou částkou v roce 2011 a 2015 je 305 166,- Kč.

Polské gymnázium má v rámci celkových nákladů ve všech letech rostoucí vývoj, jedinou výjimkou je však rok 2013, kdy došlo k nepatrnému poklesu o pouhých 5 230,- Kč. Největší nárůst je v roce 2015, kdy se částka celkových finančních prostředků zvýšila o 11 %. V tomto roce se zároveň jedná i o částku nejvyšší. Zde činí rozdíl mezi celkovou částkou v letech 2011 až 2015 567 905,- Kč.

3. 3. 4. Doplnková činnost

Jak již bylo zmíněno, okruhy doplňkové činnosti, které organizace vykonává, jsou vymezeny zřizovatelem ve zřizovací listině. Mezi společné doplňkové činnosti obou gymnázií patří pronájem majetku, kopírovací práce, provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti a jako poslední činností je mimoškolní výchova a vzdělávání, výchovné, relaxační a zotavovací akce a sportovní kurzy. Obě střední školy také provádějí rekvalifikační kurzy, vzdělávací kurzy a odborné školení, včetně zprostředkování, kdežto u gymnázia v Třinci je tato činnost doplněna o provádění i jiných vzdělávacích akcí. Třinecké gymnázium má vymezeny ještě další dva okruhy doplňkové činnosti, a to činnost hostinská a dále závodní stravování zaměstnancům právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení zřízených krajem, obcí nebo svazkem obcí.

V rámci pronájmu gymnázium v Třinci pronajímá jednotlivé učebny (pro jazykové a jiné kurzy, případně pro zájmovou činnost), aulu (pro přednášky, slavnostní shromáždění aj.), malou a velkou tělocvičnu, posilovnu a školní hřiště. Gymnázium v Českém Těšíně pronajímá tělocvičnu, jazykovou učebnu, počítačovou učebnu, aulu a kabinet hudební výchovy.

Následující tabulka 3.5 udává, jaké byly celkové náklady a výnosy v jednotlivých letech u obou gymnázií a následným rozdílem těchto dvou položek je získán výsledek hospodaření, ze kterého je patrné, zda organizace dosáhla v rámci doplňkové činnosti zisku či ztráty.

Tab. 3.5. Přehled hospodaření v doplňkové činnosti v letech 2011 – 2015 (v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Výnosy	410,6	87,2	412,9	83,2	651,3	108,4	664,3	86,3	623,3	64,2
Náklady	200,1	43	177,7	46,8	308,2	5,9	329,2	46,7	250,6	27
VH	210,5	44,2	235,2	36,4	343,2	102,5	335	39,6	372,7	37,2

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z tabulky č. 3.5 je patrné, že výsledky hospodaření v jednotlivých letech se v rámci škol liší ve stovkách tisících korun. Jednak hlavně díky počtu provádění doplňkových činností, také však v důsledku nabízených prostor k pronájmu. U gymnázia v Třinci zaznamenáváme v letech 2011 – 2012 mírný růst, rok 2013 přináší razantní růst z důvodu velkých tržeb v oblasti pronájmu. Rok 2014 má mírně klesající tendenci a v roce 2015 výsledek hospodaření přesáhl hodnotu 350 000,- Kč a stal se tak nejvýnosnějším rokem v tomto období. Naopak u polského gymnázia vidíme v letech 2011–2012 pokles. Rok 2013 přináší stejně jako u předchozí organizace velký růst spojený zejména s vyššími výnosy z oblasti pronájmu. Od tohoto roku již hodnoty v dalších letech klesaly a v roce 2015 byl výsledek hospodaření v doplňkové činnosti druhý nejnižší po roce 2012. Pro obě školy jsou tyto kladné výsledky důležité, jelikož se používají ke krytí ztrát, které vzniknou v rámci hospodaření v činnosti hlavní.

4. ZHODNOCENÍ HOSPODAŘENÍ GYMNÁZIA S ČESKÝM JAZYKEM VYUČOVACÍM V TŘINCI A GYMNÁZIA S POLSKÝM JAZYKEM VYUČOVACÍM V ČESKÉM TĚŠÍNĚ

V této kapitole budou data jednotlivých organizací, která byla získána v kapitole předchozí, zhodnocena a komparována. Výnosy i náklady jsou popisovány po položkách, aby bylo patrné, na co byly veškeré finanční prostředky určeny. Na konci této kapitoly budou popsány také výsledky hospodaření, kterých v daných letech obě organizace dosáhly a zda bylo dosahováno zisku či nikoliv. Jednotlivé částky uvedeny tabulkách jsou zaokrouhleny na celé koruny.

4. 1. Výnosy

Největšími zdroji příjmu v obou organizacích jsou dotace ze státního rozpočtu a z rozpočtu svého zřizovatele. Základním ukazatelem pro financování jednotlivých příspěvků je normativ připadající na jednoho studenta. Z toho důvodu se velikost poskytovaných dotací v rámci jednotlivých let odvíjí od počtu studentů, kteří v daném roce v organizacích studují.

4. 1. 1. Příspěvky a dotace – MŠMT

V rámci dotací, které jsou poskytovány ze státního rozpočtu prostřednictvím kapitoly 333 - MŠMT ze státního rozpočtu, rozlišujeme, na co jsou konkrétně určeny. Co se týče neinvestičních dotací na přímé náklady, tvoří je prostředky na platy (což znamená hrubé mzdy pro jednotlivé pedagogické i nepedagogické pracovníky), prostředky na ostatní osobní náklady (OON), zákonné odvody (zde řadíme zdravotní pojištění ve výši 9 % a sociální pojištění ve výši 25 % z hrubých mezd pracovníků školy), odvody do fondu kulturních a sociálních potřeb (zákonný odvod ve sledovaném období do tohoto fondu je 1 % z mezd, které byly v daném roce vyplaceny), ONIV (ostatní neinvestiční výdaje) a tento ukazatel se dále dělí na přímý ONIV, který připadá například na nákup nových učebnic, stravování a školení zaměstnanců a ONIV- náhrady, který je určen na úhradu nemocenských náhrad pro zaměstnance. V následující tabulce 4. 1. jsou vypsány jednotlivé prostředky, které byly poskytnuty ke konkrétním účelům a přepočteny na jednoho studenta.

U Gymnázia v Třinci jsou přijaté dotace uvedeny jako součet dotací připadající na gymnázium a na školní jídelnu.

Tab. 4. 1. Přehled dotací ze státního rozpočtu v letech 2011–2015**(v tis. Kč)**

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
ÚZ 33353 – Přímé náklady na vzdělávání										
Prostředky na platy	18 978	11 417	19 025	11 213	17 620	11 463	16 124	11 794	16 035	11 521
OON	80	172	85	60	254	125	220	120	125	108
Zákonné odvody, FKSP	6 670	4 054	6 688	3 944	6 253	4 054	5 716	4 168	5 654	4 012
Přímý ONIV	453	253	203	111	454	249	476	327	380	258
Ostatní účelové prostředky										
Ostatní	1 103	542	7	-	35	-	298	124	920	581
CELKEM	27 284	16 438	26 008	15 328	24 616	15 891	22 834	16 534	23 114	16 480
Na 1 studenta	45	49	44	46	47	46	45	49	45	51

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Tabulka č. 4.1 ukazuje vývoj dotací, které byly poskytnuty Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro obě gymnázia v rámci jednotlivých let. Je patrné, že ve všech letech tvoří prostředky na platy nejvyšší položku. Všechny poskytnuté neinvestiční výdaje (přímé náklady) byly u obou škol ve všech letech vyčerpány v plné výši. U gymnázia v Třinci sledujeme pokles celkových dotací až do roku 2015, kdy součet všech dotací byl o 280 000,- Kč vyšší než v roce 2014. U Polského gymnázia je tomu jinak, jelikož zaznamenáváme pokles pouze v roce 2012 a od tohoto roku již celková suma roste.

Kromě přímých nákladů na vzdělávání dostávají školy i další dotace. Pod položkou „ostatní“ v tabulce č. 4.1 jsou zahrnuty další účelové dotace ze státního rozpočtu, které bývají určeny k různým účelům a nejsou pravidelné. Přehled účelových dotací pro jednotlivá gymnázia v letech 2011 – 2015 je uveden v příloze č. 7 této práce.

V rámci dotací ze státního rozpočtu jsou také realizovány nejrůznější investiční projekty. Takovéto prostředky však nejsou poskytovány pravidelně a někdy nemusí být v průběhu roku poskytnuty vůbec.

U Polského gymnázia byl realizován investiční projekt. Jednalo se o prostředky účelově určené na projekt „EU peníze školám“ v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost, č. projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0546. V roce 2012 byla na tento projekt poskytnuta částka 667 777,80 Kč a v roce 2013 se jednalo o částku 445 185,20 Kč. Smyslem tohoto projektu je zlepšení výuky v oblastech, které se ukazují jako problematické (například matematika, využívání ICT, čtenářská gramotnost či cizí jazyky).

U gymnázia v Třinci v roce 2011 byl realizován neinvestiční projekt Interaktivní výuková aplikace – Můj pracovní sešit, kdy byla poskytnuta částka 104 387,- Kč. Rok 2012 přinesl stejně jako u gymnázia v Českém Těšíně projekt „EU peníze školám“ v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost s číslem projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0296 s poskytovanou částkou ve výši 1 110 324,60 Kč. V roce 2013 byla při stejném projektu vyplacena částka 740 216,40 Kč. Tato částka nebyla zcela vyčerpána, a proto se zbylá část čerpala v roce 2014. V rámci neinvestičních projektů byly také získány účelové prostředky v rámci OPVK (Výzva č. 56) na projekt Zvyšování jazykových kompetencí“ ve výši 950 855,- Kč. Tento projekt byl realizován v roce 2015 a v rámci tohoto projektu se jednalo o čtenářské dílny pro vybrané ročníky. Součástí toho byl nákup nejméně 100 knižních titulů pro školní knihovnu. Další aktivita se zaměřovala na podporování výuky cizích jazyků ve školách a z toho důvodu získané prostředky využilo třinecké gymnázium na zahraniční jazykové kurzy a pobyty.

Průměr za celkové příspěvky z rozpočtu zřizovatele u třineckého gymnázia ve sledovaném období činí 24 771,2 tisíc Kč, kdy z toho přímé náklady na vzdělání tvoří průměrnou částkou 24 298,6 tisíc Kč 98 %. Zbylé dvě procenta tvoří příspěvky na ostatní účelové prostředky s průměrnou částkou 472,6 tisíc Kč.

Co se týče celkových průměrných příspěvků z rozpočtu zřizovatele za sledované období u Polského gymnázia, zde se jedná o částku 16 134,2 tisíc korun, kdy průměrné přímé náklady na vzdělání tvoří 15 885 tisíc korun, což je 98,5 % z průměru. Částka 249,2 tisíc korun tvoří pouze 1,5 % z celkového průměru a jedná se o průměr z ostatních účelových prostředků.

Přepočtené hodnoty na jednoho studenta se ve sledovaném období pohybují v rozmezí od 44 do 51 tisíc korun, kdy hodnota 51 tisíc korun je jedinou hodnotou, která přesáhla částku 50 000,- Kč a bylo tomu tak v roce 2015 u Polského gymnázia. V ostatních letech je hodnota připadající na jednoho studenta buď 46 tisíc Kč (rok 2012 a 2013), nebo 49 tisíc korun (rok 2011 a 2014). U třineckého gymnázia jsou částky na jednoho studenta 44 tisíc korun v roce 2012, 45 tisíc korun v letech 2011, 2014 a 2015 a 47 tisíc korun v roce 2013. Lze tedy konstatovat, že dotace ze státního rozpočtu na jednoho studenta se liší v průměru o 3 000,- Kč, což v rámci celkového objemu finančních prostředků instituce znamená velký rozdíl. V procentuálním vyjádření je na tom Polské gymnázium lépe o 6,6 %.

4. 1. 2. Příspěvky a dotace od zřizovatele

Příspěvky a dotace od zřizovatele na provoz získává organizace z rozpočtu svého zřizovatele, tedy z rozpočtu Moravskoslezského kraje a výši tohoto příspěvku určuje rada kraje. Takto

přijaté finanční prostředky jsou určeny především na provozní náklady, odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku a pro ostatní potřeby, v našem případě například na pořízení nábytku do učeben, zajištění přístupu k ICT, na odměny pracovníkům, opravy elektroinstalace a osvětlení v učebnách a na úhradu nákladů spojených se zajištěním 3. ročníku závodu alegorických vozítek s názvem „Šlapej nebo zemři“. Následující tabulka číslo 4.2 zobrazuje peněžní vyjádření jednotlivých položek, které byly poskytnuty zřizovatelem za určitým účelem a celkové dotace jsou přepočteny na jednoho studenta.

Tab. 4. 2. Přehled dotací z rozpočtu zřizovatele v letech 2011–2015 (v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Provozní náklady	3 200,0	3 104,0	3 146,0	3 065,0	3 164,0	3 104,0	3 153,0	3 154,0	3 269,0	2 671,0
Odpisy	997,0	425,0	1 052,0	425,0	846,0	543,0	730,0	555,0	592,0	562,0
Ostatní	71,3	72,0	363,5	230,0	255,5	110,0	13,5	13,5	0	1 044,8
CELKEM	4 268,3	3 601,0	4 561,5	3 720,0	4 265,5	3 757,0	3 896,5	3 722,5	3 861,0	4 277,8
Na 1 studenta	7,0	10,7	7,8	11,3	8,3	11,1	7,8	11,1	7,6	13,5

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Dle tabulky č. 4. 2. je zřejmé, že v jednotlivých letech je vždy největší položkou částka, která je učena na provozní náklady. Tyto provozní dotace pokrývají především náklady na energie, vodné a stočné. U gymnázia v Třinci byla v rámci ostatních dotací nejvýznamnější položkou dotace účelově určena na akci „Opravy elektroinstalace a osvětlení v učebnách“ částkou 300 000,- Kč a tato akce byla realizována v roce 2012. Z toho důvodu je celková částka poskytnutých dotací v tomto roce největší. U Polského gymnázia je nejvýznamnější rok 2015, ve kterém byly poskytnuty účelové prostředky na projekt „Studujme v zahraničí“ z výzvy č. 56 částkou 987 820,- Kč. V rámci procentuálního vyjádření z celku 100 % tvoří ve většině případů provozní náklady část větší než 70 %. Výjimkou je u gymnázia v Třinci rok 2012, kdy provozní náklady tvořily 69 %, což byl důsledek vyšších prostředků poskytnutých na odpisy a na ostatní náklady. Pro gymnázium s polským jazykem vyučovacím se jedná o rok 2015, kdy příspěvek na provozní náklady tvořil pouze 62 % z celku (což je nejmenší část z celku ve všech sledovaných letech u obou gymnázií), což je následkem poskytnutí finančních prostředků na již zmíněný projekt „Studujme v zahraničí“, které spolu s prostředky určenými na „Zabezpečení škol a školských zařízení“, tvoří 25 % z celkových poskytnutých dotací.

Co se týče hodnot, které jsou přepočteny na jednoho studenta, u Polského gymnázia jsou nepatrně vyšší než u gymnázia v Třinci. V rámci jednotlivých organizací se však jedná o poměrně rovnoměrný vývoj těchto částek. Polské gymnázium nabývá těchto hodnot v rozmezí od 10,7 do 13,5 tisíc korun, kdy průměrná částka je rovna 11,54 tisíc korun na jednoho studenta. Třinecké gymnázium, jak již bylo zmíněno, má hodnoty o něco nižší a rozmezí přepočtených nákladů na jednoho studenta je od 7 až do 8,3, kdy průměrem těchto hodnot je 7,7 tisíc korun. Rozdíl mezi průměry obou gymnázií je 3,84 tisíc korun na jednoho studenta.

Příloha č. 8 obsahuje tabulku, ve které jsou vypočteny procentuální podíly u jednotlivých položek v rámci dotací z rozpočtu zřizovatele dle toho, k jakému účelu byly určeny. Je patrné, že největší část dotací byla u obou gymnázií určena na provozní náklady. U Třineckého gymnázia finanční prostředky na provozní náklady tvoří v průměru 76,76 % a u Polského gymnázia je tento průměr 79,66 %. Z toho vyplývá, že podíl finančních prostředků určených na provozní náklady je větší u Polského gymnázia v průměru o 2,9 procentních bodů. V rámci podílů prostředků určených na odpisy je průměrná hodnota u třineckého gymnázia 20,02 % a u Polského gymnázia je tento průměr 13,12 %. V tom případě je větší průměrná hodnota u gymnázia v Třinci a to o 6,9 procentních bodů.

4. 1. 3. Ostatní dotace

Ostatní dotace plynou z jiných zdrojů než ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu zřizovatele. U každé organizace jsou většinou tyto poskytovatelé dotací odlišní a tyto finanční prostředky nejsou poskytovány pravidelně.

Polské gymnázium v Českém Těšíně každoročně získává dotace od mezinárodních institucí se sídlem v zahraničí, které poskytuje Nadace SEMPER POLONIA se sídlem v Polsku. Tyto prostředky jsou určeny především na aktivity studentů. Jedná se o různé žákovské projekty a na organizování kurzů „Šance pro maturanty“, které mají za cíl připravit studenty k maturitě. V letech 2011 – 2015 byly celkové poskytnuté finanční prostředky ve výši 258 233,92 Kč, kdy nejvyšší částka byla poskytnuta v roce 2013, a to 129 071,1 Kč. Dalším pravidelným poskytovatelem dotací je Generální konzulát PR se sídlem v Ostravě, který vynakládá prostředky například na vánoční koncerty a na dopravu studentů na výlety do Polska. Ve sledovaném období poskytla tato organizace dotaci v celkové výši 499 054,- Kč a v roce 2012 byla poskytnuta částka nejvyšší ve výši 175 000,- Kč. Mezi důležité dotace nutno zařadit projekt z roku 2015 v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost

„Pedagog a tablety ve výuce“, kdy byla poskytnuta téměř půl milionová dotace. Mezi další poskytovatele patří Stowarzyszenie „Wspólnota Polska“, Warszawa, Polsko a Úřad vlády ČR.

U třineckého gymnázia se jedná o finanční dary, které jsou poskytovány právníckými a fyzickými osobami a tyto prostředky slouží k financování vzdělávacích aktivit školy a doplnění učebních pomůcek. Veškeré tyto účelové prostředky organizace přiděluje do rezervního fondu. Mezi poskytovatele těchto příspěvků radíme například Třinecké železářny a.s., Městský úřad v Třinci, Rodičovské sdružení při gymnáziu v Třinci, ENVIFORM a.s. či Moravia Steel a.s.

4. 1. 4. Příjmy z vlastní činnosti

Takto vytvořené příjmy si organizace vytváří sama svou vlastní činností. Jedná se především o prodej vlastních výrobků a služeb. Zahrnujeme zde také čerpání z fondů, které jsou vytvořeny v rámci organizace. Pod položkou ostatní jsou zahrnuty další drobné příjmy, které jsou vytvořeny v rámci vlastní činnosti.

Tab. 4.3. Příjmy z vlastní činnosti v letech 2011–2015

(v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Prodej vlastních výrobků a služeb	1 667,6	147,0	1 773,0	51,3	1 642,7	12,2	1 588,4	10,4	1 612,4	8,2
Čerpání fondů	466,7	482,5	250,3	332,0	459,9	505,3	608,6	172,3	420,8	162,7
Ostatní	24,2	139,5	18,7	93,7	19,1	314,7	45,7	65,3	62,4	18,1
CELKEM	2 158,5	769,0	2 042,0	477,0	2 121,7	832,2	2 242,7	248,0	2 095,6	189,0
Na 1 studenta	3,6	2,3	3,5	1,5	4,1	2,4	4,5	0,7	4,1	0,6

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z tabulky č. 4.3 je patrné, že největší příjmy plynou z prodeje vlastních výrobků a služeb. U třineckého gymnázia jsou částky o několik set tisíc vyšší než u Polského gymnázia, a to z toho důvodu, že gymnázium v Třinci disponuje vlastní jídelnou a příjmy tedy plynou ze stravného. Pro toto gymnázium jsou pod položkou ostatní zahrnuty výnosy ze zbytkových obědů, výnosy z doplatků režie u neodhlášených obědů, sběr kovu a papíru, úroky a různé ostatní drobné výnosy. U Polského gymnázia jsou v prodeji vlastních výrobků a služeb zahrnuty výnosy za magnetické karty, výnosy z projektů a také například výnosy za opisy vysvědčení. Pod položkou ostatní se nachází výnosy za jednorázovou maturitní zkoušku či úroky.

Celkové příjmy u třineckého gymnázia v průběhu let střídavě rostou a klesají. Největší hodnotu zaznamenáváme v roce 2014, kdy se jedná o částku 2 242,7 tisíc Kč, kdy došlo k růstu o 5,7 % oproti roku předchozímu. Vývoj celkových příjmů z vlastní činnosti u Polského gymnázia je jako u předchozí školy střídavý. Největších příjmů bylo dosaženo v roce 2013, kdy tyto příjmy oproti roku 2012 vzrostly o 76 % z důvodu významného čerpání z fondů. U příjmů z vlastní činnosti, které jsou přepočteny na jednoho studenta, sledujeme z počátku sledovaného vývoje rovnoměrný vývoj u obou organizací, rozdíly mezi jednotlivými hodnotami nebyl tak vysoký. Rok 2014 však přináší změnu, kdy došlo k poklesu u polského gymnázia, kdy je příjem z vlastní činnosti o 84 % nižší než u gymnázia v Třinci. Důvodem je pokles z prodeje vlastních výrobků a služeb, kdy třinecké gymnázium má tyto příjmy vysoké z důvodu provozování vlastní jídelny.

Tabulka, která se nachází v příloze č. 9, zaznamenává, jaký je procentuální podíl jednotlivých položek v rámci příjmů vytvořených vlastní činností. Z tabulky je patrné, že u třineckého gymnázia tvoří největší podíl tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb, kdežto u Polského gymnázia tvoří největší podíl na celku čerpání fondů. U prodeje vlastních výrobků a služeb u gymnázia v Třinci se výpočtem dostaneme na průměrnou hodnotu 77,84 %, kdežto u Polského gymnázia je tento průměr pouhých 39,90 %, což znamená rozdíl 37,94 procentních bodů. Pro srovnání je vypočtena i průměrná hodnota u čerpání fondu, která u třineckého gymnázia činí 20,56 % a u Polského gymnázia 69,72 %. Zde tento rozdíl činí 49,16 procentních bodů. Z těchto výpočtů vyplývá, že u gymnázia v Třinci tvoří největší průměrný podíl na celkových příjmech tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb (z důvodu poskytování stravování ve vlastní jídelně), kdežto u Polského gymnázia jde o čerpání fondů.

4. 2. Náklady

V rámci nákladů rozlišujeme, na co jsou konkrétně určeny. Největší položkou bývají mzdové náklady, tudíž platy pro pedagogické a nepedagogické zaměstnance. Další významnou položkou bývají finanční prostředky, které slouží k úhradě spotřeby jednotlivých energií. Pod položkou ostatní služby je možno si představit například náklady ze smluvních vztahů, běžné služby zajišťující chod školy (internet, telefon), zapracování mezd, likvidace odpadu, revize a odborné prohlídky nebo software. Jiné sociální náklady představují náklady na povinné úrazové pojištění zaměstnanců. Do zákonných sociálních nákladů jsou zahrnuty pracovní lékařské prohlídky, školení a vzdělávání, výdaje na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců či přiděl do fondu kulturních a sociálních potřeb. Do nákladů z drobného dlouhodobého

majetku můžeme zařadit dovybavení nebo modernizace jednotlivých učeben. V rámci ostatních nákladů z činnosti hovoříme o nákladech k maturitní komisi nebo technické zhodnocení.

Tab. 4.4. Náklady v hlavní činnosti u gymnázií v letech 2011–2015 (v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Spotřeba materiálu	2 601,7	391,0	2 112,7	349,2	2 620,2	283,8	2 320,4	507,1	2 408,0	363,0
Spotřeba energií	1 349,2	1 634,4	1 424,6	1 549,2	1 353,8	1 534,3	1 074,2	1 171,6	1 054,7	1 213,8
Opravy a udržování	807,9	69,3	770,8	141,0	619,9	464,4	480,6	534,7	675,4	261,6
Cestovné	157,3	91,0	187,4	70,9	111,8	129,0	134,2	84,1	211,5	168,5
Ostatní služby	740,3	1 849,8	723,4	1 661,3	824,3	1 793,8	853,7	1 042,7	1 653,1	1 627,3
Mzdové náklady	19 861,3	12 043,7	19 418,5	11 328,0	18 338,2	11 756,5	16 979,5	12 371,3	16 952,2	12 294,9
Zákonné sociální pojištění	6 814,9	4 056,2	6 553,8	3 796,9	6 093,1	3 882,7	5 590,4	4 055,0	5 712,4	4 093,1
Jiné soc. náklady	110,7	24,5	28,2	55,0	5,4	46,7	70,6	-	71,6	-
Zákonné soc. náklady	218,3	152,6	194,4	123,7	225,6	206,6	241,6	177,4	258,8	218,0
Odpisy DM	1 129,5	440,0	1 176,4	448,5	782,3	542,6	786,1	555,1	679,3	561,7
Náklady z drobného DM	-	-	399,8	601,0	1 382,2	181,3	1 227,7	968,3	710,2	869,5
Ostatní náklady z činnosti	93,7	77,9	19,3	63,5	60,5	63,3	74,0	51,5	69,3	35,1
Náklady na reprezentaci	-	18,0	-	1,2	-	7,8	-	11,9	-	3,0
Ostatní finanční náklady	37	-	-	-	-	-	-	4	4,6	38,8
CELKEM	33 921,8	20 847,6	33 009,3	20 189,9	32 417,3	20 892,7	29 852,8	21 533,7	30 489,1	21 748,3
Na 1 studenta	56,0	62,2	56,2	61,4	62,9	61,4	59,6	64,1	59,8	68,4

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

V tabulce číslo 4.4 jsou uvedeny veškeré náklady, které byly organizacemi vynaloženy ve sledovaném období a rozdělené do jednotlivých položek a přepočteny na jednoho studenta.

Z tabulky číslo 4.4 je patrné, jak již bylo zmíněno, že největší nákladovou položkou jsou u obou organizací náklady na mzdy zaměstnanců. U třineckého gymnázia je tato položka největší v roce 2011, kdy bylo na platy vynaloženo skoro 20 milionů korun. Od tohoto roku již tyto

náklady klesají. Důvodem toho je postupné snižování studentů a s tím související pokles zaměstnanců. U gymnázia v Českém Těšíně byly největší mzdové náklady vynaloženy v roce 2014. Mezi další významné položky patří zákonné sociální pojištění, do kterého spadá zdravotní a sociální pojištění, jejichž úhrada je povinností. Pro obě gymnázia jsou důležité také náklady, které slouží na úhradu energií. Pro Třinecké gymnázium je také významná nákladová položka spotřeba materiálu, do které je v důsledku provozování školní jídelny zahrnut nákup potravin. Ostatní služby v rámci obou organizací také tvoří vysokou položku, a to z toho důvodu, že zde řadíme služby, které zajišťují plynulý a bezproblémový chod školy.

V rámci celkových nákladů, které byly vydány třineckým gymnáziem, bylo největší částky dosaženo v roce 2011. Od tohoto roku zaznamenáváme pokles až do roku 2014. Rok 2015 znamenal pro organizaci mírný růst, a to o 2,1 %. Největší rozdíl mezi celkovými náklady zaznamenáváme v letech 2011-2014, který činí 4 069 tisíc korun a došlo tak k poklesu o 12 %. Polské gymnázium vynaložilo největší náklady ve výši 21 748,3 tisíc Kč v roce 2015. Jediný pokles nákladů zaznamenáváme v roce 2012, kdy se náklady snížily o 657,7 tisíc Kč. Jednalo se tak o nejnižší náklady ve sledovaném období a od tohoto roku již náklady pouze rostly. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou nákladů činí 1 558,4 tisíc Kč, což je rozdíl o 7,7 %.

Co se týče hodnot, které jsou přepočteny na jednoho studenta v organizaci, u gymnázia v Třinci se pohybuje v rozmezí od 56 do 63 tisíc korun na studenta a u Polského gymnázia je toto rozmezí mezi 61 až 69 tisíc korun na studenta. Z těchto hodnot je evidentní, že gymnázium v Třinci má náklady na jednoho studenta v průměru o 4 600,- Kč nižší než gymnázium Polské.

V příloze č. 10 lze nalézt tabulku, která vyjadřuje jednotlivé podíly nákladových položek. Největší podíl na celkových nákladech tvoří u obou organizací mzdové náklady. Průměrný podíl těchto nákladů tvoří u třineckého gymnázia 57,32 % a u Polského gymnázia je tento průměrný podíl 56,82 %. Rozdíl mezi organizacemi tak činí 0,5 procentního bodu. U zákonného sociálního pojištění je tento rozdíl 0,38 procentního bodu, jelikož u gymnázia v Třinci je vypočtená průměrná hodnota 19,26 % a u Polského gymnázia je tato hodnota 18,88. Co se týče nákladů na spotřebu materiálu, u třineckého gymnázia výpočtem dostáváme průměrný podíl 7,56 % a u Polského gymnázia je průměr pouhých 1,76 %. Důvodem rozdílu, který je 5,8 procentních bodů, je nákup potravin do školní jídelny, kde třinecké gymnázium poskytuje stravování svým studentům a zaměstnancům. Polské gymnázium zase vynakládá větší finanční prostředky na spotřebu energií, kdy jejich průměrný podíl na celkových nákladech činí 2,84 procentních bodů.

4. 2. 1. Spotřeba tepla a elektrické energie

Jak již bylo zmíněno, náklady na spotřebu energie patří k jedním z největších položek v rámci obou organizací. U Polského gymnázia nutno zmínit, že odběr energií hradí jako nájemci základní škole s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně za m² a zároveň jako odběratelé dodavatelům jednotlivých energií. Třinecké gymnázium hradí energie dodavatelům jednotlivých energií. V tabulce číslo 4.5 jsou uvedeny náklady na teplo a na elektrickou energii obou organizací a jednotlivé hodnoty jsou přepočteny na jednoho studenta.

Tab. 4.5. Spotřeba tepla a elektrické energie v hlavní i doplňkové činnosti (v Kč)

	Teplo				Elektrická energie			
	GT	Na 1 studenta	GČT	Na 1 studenta	GT	Na 1 studenta	GČT	Na 1 studenta
2011	495 748,-	818,-	873 812,-	2 608,-	643 567,-	1 062,-	294 986,-	880,-
2012	573 611,-	977,-	879 085,-	2 672,-	646 364,-	1 101,-	292 877,-	890,-
2013	551 342,-	1 070,-	892 557,-	2 625,-	679 585,-	1 319,-	298 889,-	879,-
2014	382 968,-	764,-	676 161,-	2 012,-	582 298,-	1 162,-	243 770,-	725,-
2015	458 174,-	898,-	682 658,-	2 147,-	580 367,-	1 138,-	240 434,-	756,-

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z tabulky č. 4.5 je vidět, že náklady vynaložené na jednotlivé energie se u obou gymnázií liší. Důvodem je jak velikost škol, tak také počet studentů a maximální kapacity počtu studentů. Co se týče nákladů na elektrickou energii u obou organizací, v roce 2014 klesly oproti roku 2013 z důvodu snížení ceny energie. U třineckého gymnázia tento pokles činí 92 287,- Kč, což činí meziroční snížení o 13,6 %. U polského gymnázia došlo ve zmíněném roce 2014 ke snížení o 55 119,- Kč a pokles oproti roku 2013 byl 18,4 %. V přepočtu na jednoho studenta je u polského gymnázia tato částka v roce 2014 nejnižší ve sledovaném období, kdežto u třineckého gymnázia nikoliv. Pro toto gymnázium je nejnižší náklad na elektrickou energii na jednoho studenta v roce 2011 a nejvyšší v roce 2013, kdy je rozdíl mezi touto nejnižší a nejvyšší částkou 257,- Kč. Při polském gymnázium byla částka na jednoho studenta nejvyšší v roce 2012 a rozdíl mezi již zmíněnou nejnižší částkou činí 165,- Kč. Co se týče největších celkových nákladů na elektrickou energii, u obou organizací to bylo v roce 2013.

U tepla došlo u obou organizací k největšímu poklesu v roce 2014, z důvodu příznivých klimatických podmínek a mírné zimy. V tomto roce klesla spotřeba tepla skoro o třetinu oproti roku 2013. U třineckého gymnázia činí rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší částkou vynaloženou

na jednoho studenta 306,- Kč, což je rozdíl o 28,6 %. Polské gymnázium má tento rozdíl 660,- Kč, kdy rozdíl mezi těmito částkami činí 24,7 %.

Z tabulky č 4. 5. lze vidět, že i když v některých letech došlo k poklesu celkových nákladů na jednotlivé energie, v přepočtu na jednoho studenta však tento náklad vzrostl. U třineckého gymnázia je tomu tak například v roce 2013 u spotřeby tepla, kdy celkové náklady klesly oproti roku 2012 o 22 269,- Kč, a na jednoho studenta došlo na druhou stranu k růstu o 93,- Kč. U polského gymnázia tento jev máme u nákladů na teplo v roce 2015, kdy celkové náklady oproti roku 2014 klesly o 3 336,- Kč, kdežto náklad na jednoho studenta vzrostl o 31,- Kč.

4. 3. Doplnková činnost

Jak již bylo zmíněno, organizace provádí doplňkovou činnost, která je vymezena ve zřizovací listině. Příjmy z doplňkových činností jsou velmi významným zdrojem příjmů z hlediska celkového hospodaření školy. Kladné hospodářské výsledky bývají většinou použity k tomu, aby pokryly ztráty, které vzniknou v rámci hospodaření v činnosti hlavní, a zbytek finančních prostředků bývá přerozdělen do fondů. Následující tabulka č. 4.6 zobrazuje přehled nákladů a výnosů v rámci jednotlivých činností, které jsou prováděny v této doplňkové činnosti.

Tab. 4.6. Doplnková činnost gymnázií v letech 2011 – 2015
(v tis. Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
VÝNOSY	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
Pronájem	261,1	85,8	271,8	81,0	501,6	107,1	550,0	86,3	384,2	22,1
Hostinská činnost	85,6	-	84,5	-	41,5	-	9,0	-	2,4	-
Kopírovací práce	55,1	1,4	55,6	2,2	52,8	0,5	39,7	-	34,6	5,1
Rekvalifikační kurzy	-	-	-	-	55,4	-	65,6	-	83,8	-
Ostatní	8,8	-	1,0	-	-	0,8	-	-	118,3	37,1
CELKEM výnosy	410,6	87,2	412,9	83,2	651,3	108,4	664,3	86,3	623,3	64,2
Na 1 studenta (v Kč)	677,0	260,0	703,0	253,0	1 265,0	319,0	1 326,0	257,0	1 222,0	202,0
NÁKLADY										
Pronájem	135,8	26,8	140,2	28,3	234,4	-	252,2	29,23	104,5	9,6
Hostinská činnost	39,1	-	22,1	-	8,8	-	7,8	-	2	-
Kopírovací práce	25,2	9,2	15,4	10,4	35,9	-	23,2	7,84	22,1	2,1
Rekvalifikační kurzy	-	-	-	-	29,1	-	46	-	49,6	-
Ostatní náklady	-	7	-	8,1	-	5,9	-	9,63	72,4	15,3
CELKEM náklady	200,1	43	177,7	46,8	308,2	5,9	329,2	46,7	250,6	27
Na 1 studenta (v Kč)	330,0	128,0	303,0	142,0	598,0	17,0	657,0	139,0	491,0	85,0
Výsledek hospodaření	210,5	44,2	235,2	36,4	343,1	102,5	335,1	39,6	372,7	37,2

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z tabulky č. 4.6 je patrné, že největší část příjmů v doplňkové činnosti jsou tvořeny výnosy z pronájmu. Organizace neevidují smlouvu o výpůjčce, veškeré pronájmy jsou krátkodobé a jsou poskytovány na základě nájemních smluv. U gymnázia v Třinci byl největší výnos z pronájmu v roce 2014, kdy tato část tvoří téměř 83 % z celkových výnosů. Od roku 2014 již výnosy z pronájmu klesají. Polské gymnázium je na tom stejně v tom smyslu, že výnosy z pronájmu jsou největší položkou z celkových výnosů. Největší částku evidujeme v roce 2013 a od tohoto roku výnosy v této činnosti klesají. Co se týče nákladů, které jsou spojeny s pronájmem, jedná se zejména o spotřebu energie a výjimečně i o případné drobné opravy. Veškeré výnosy však u obou organizací ve všech letech náklady pokryjí a z toho důvodu v každém roce vzniká kladný výsledek hospodaření.

Další významnou činností je činnost hostinská, kterou však provozuje pouze třinecké gymnázium. Zde evidujeme znatelný pokles, kdy v roce 2015 tvořila výnosy z této činnosti

pouhých 0,3 % z celkových výnosů všech činností. Výnosy však veškeré náklady pokryjí, avšak přináší zisk přibližně pouhých 400,- Kč. Důvodem poklesu hostinské činnosti je stále klesající počet strážníků.

Provádění rekvalifikačních a vzdělávacích kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně zprostředkování provádí opět pouze gymnázium v Třinci a to od roku 2013. Z důvodu vyššího zájmu o tyto kurzy stoupají také náklady s tímto spojené, avšak vždy je u této činnosti dosahováno zisku. Největší výnosy v podobě kurzovního bylo získáno v roce 2015 a takto přijaté finanční prostředky tvořily téměř 14 % z celkových výnosů v doplňkové činnosti. Polské gymnázium provádění kurzů, i přes to, že je tato činnost vymezena ve zřizovací listině, neprovádí. Důvodem je nedostatečný počet školitelů.

U kopírovacích prací jsou výnosy z této činnosti vyšší u gymnázia třineckého. Je to hlavně z důvodu většího počtu studentů, kteří tyto služby v oblasti kopírování využívají. Pro srovnání v roce 2012 tvoří výnosy z kopírovací činnosti u GT 13,5 % z celkových příjmů, kdežto u GČT pouhých 2,6 %. V Třinci mají tyto výnosy neustále klesající tendenci, kdežto v Českém Těšíně jsou tyto hodnoty do roku 2012 klesající, v roce 2013 výnosy poklesly a v roce 2015 opět stouply a v tomto roce byla tato hodnota největší za celé sledované období. V roce 2014 Polské gymnázium kopírování neprovádělo.

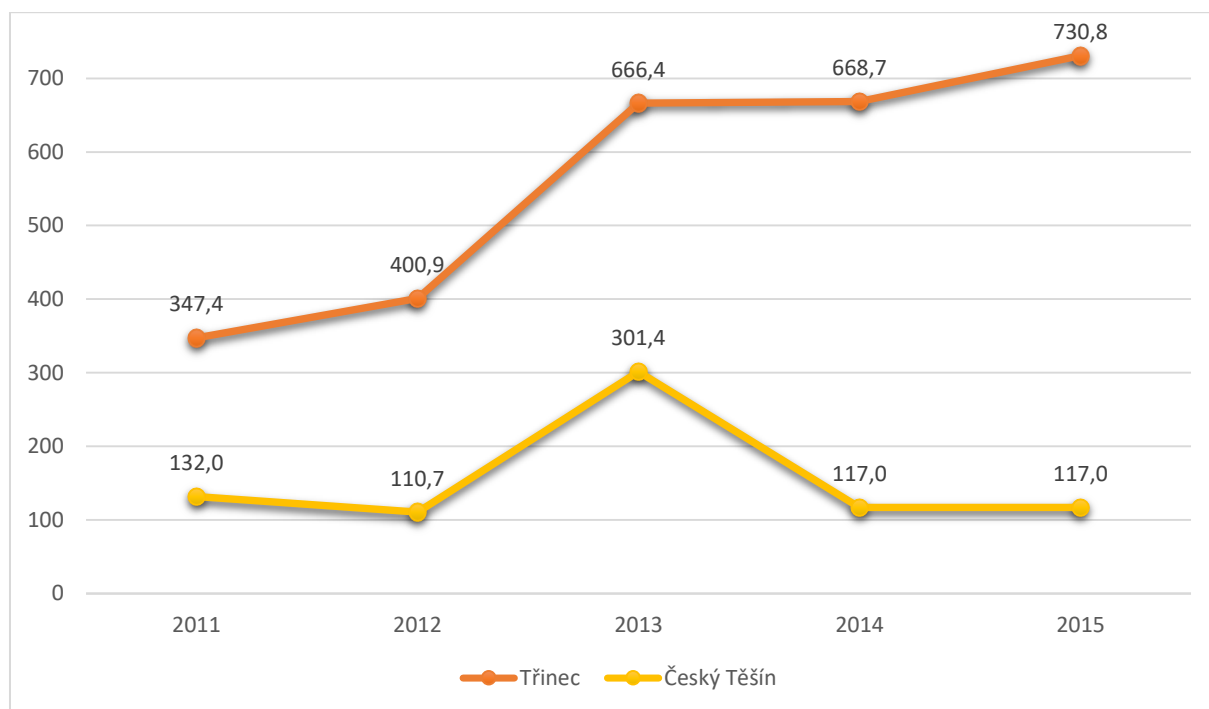
V kategorii „ostatní“ v tabulce č. 4.7 je zahrnuta mimoškolní výchova a vzdělávání, výchovné, relaxační, zotavovací akce a sportovní kurzy, kterou provozovalo pouze gymnázium v Třinci v roce 2015, kdy se jednalo o kroužek robotiky, a celkový zisk u této činnosti činil 1 632,- Kč. Dále se jedná o provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti a tuto činnost provozovala v roce 2015 obě gymnázia. Polské gymnázium vytvořilo zisk ve výši 21 668,33 Kč a třinecké gymnázium vytvořilo zisk ve výši 44 423,- Kč. Mezi poslední činnost, která je zahrnuta v položce „ostatní“ u GČT v roce 2012 patří prodej majetku ve výši 800,- Kč.

V rámci celkových výnosů, které jsou přepočteny na jednoho studenta, dosahuje lepších hodnot třinecké gymnázium. Průměrné výnosy přepočtené na studenta u třineckého gymnázia jsou 1 038,6 Kč a u Polského gymnázia 258,2 Kč. Rozdíl mezi těmito hodnotami činí 780,4 Kč, což znamená, že třinecké gymnázium má lepší průměrné výnosy na jednoho studenta o 302 %. Průměrné náklady přepočtené na studenta u třineckého gymnázia jsou 475,8 Kč a u Polského gymnázia tento průměr činí 102,2 Kč. Rozdíl mezi těmito částkami je 373,6, tudíž třinecké gymnázium, stejně jako u výnosů, dosahuje lepších výsledků, a to o 365 %.

Pro porovnání výsledků hospodaření obou škol v jednotlivých letech jsou tyto sumy shrnuty a přepočteny na jednoho studenta na následujícím obrázku č. 4.1.

Obr. 4.1. Výsledky hospodaření v doplňkové činnosti gymnázií v letech 2011 – 2015 v přepočtu na jednoho studenta (v Kč)

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z obrázku č. 4.1 je vidět, že výsledky hospodaření v doplňkové činnosti v jednotlivých letech se v rámci škol v přepočtu na studenta lišily o několik stovek korun. Jednak hlavně díky počtu provádění doplňkových činností, také však v důsledku nabízených prostor k pronájmu. V rámci přepočtu na jednoho studenta zaznamenáváme v rámci sledovaného období růst a nejvyšší částky bylo dosaženo v roce 2015. Polské gymnázia má vývoj hodnot v průběhu let střídavý, kdy klesá a roste a nejvyšší částky na jednoho studenta bylo dosaženo v roce 2013. Rozdíl mezi největšími hodnotami jednotlivých gymnázií tvoří hodnota 429,4 Kč na studenta, tedy třinecké gymnázium dosahuje částky o 142 % vyšší.

U gymnázia v Třinci zaznamenáváme v letech 2011 – 2012 mírný růst, rok 2013 přináší razantní růst z důvodu velkých tržeb v oblasti pronájmu. Rok 2014 má mírně klesající tendenci a v roce 2015 výsledek hospodaření přesáhl hodnotu 350 000,- Kč a stal se tak nejvýnosnějším rokem v tomto období. Naopak u polského gymnázia vidíme v letech 2011 – 2012 pokles. Rok 2013 přináší stejně jako u předchozí organizace velký růst spojený zejména s vyššími výnosy z oblasti pronájmu. Od tohoto roku již hodnoty v dalších letech klesaly a v roce 2015 byl

výsledek hospodaření v doplňkové činnosti druhý nejnižší po roce 2012. Pro obě školy jsou tyto kladné výsledky důležité, jelikož se používají ke krytí ztrát, které vzniknou v rámci hospodaření v činnosti hlavní.

4. 4. Výsledek hospodaření

Pod pojmem výsledek hospodaření rozumíme rozdíl mezi výnosy a náklady organizace, kdy výsledkem je zisk nebo ztráta za určité období. Výsledek hospodaření je považován za jeden z nejdůležitějších ukazatelů, jelikož umožňuje posoudit, jak organizace hospodaří.

Tab. 4.7. Výsledky hospodaření gymnázií v letech 2011 – 2015 (v Kč)

	2011		2012		2013		2014		2015	
	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT	GT	GČT
VH doplňkové činnosti	210 500	44 200	235 200	36 400	343 100	102 500	335 100	39 600	372 700	37 200
VH hlavní činnosti	-210 500	-39 202	-235 200	5 589	-343 100	-62 649	-286 445	-7 877	-357 186	-1 661
Celkový VH	0	4 998	0	41 989	0	39 851	48 655	31 723	15 514	32 539

Zdroj: Výroční zprávy GT a GČT, vlastní zpracování

Z tabulky 4.7 je patrné, že v letech 2011 – 2013 dosáhlo třinecké gymnázium nulového výsledku hospodaření. Důvod toho je, že ztráta, která vznikla v činnosti hlavní, byla z celé části kryta ziskem z činnosti doplňkové. V hlavní činnosti bylo dosaženo největší ztráty z těchto let v roce 2013 a tato částka činila 343 100,- Kč. Konečně až rok 2014 přinesl pozitivní změnu v podobě kladného výsledku hospodaření. V hlavní činnosti sice bylo dosaženo ztráty, ale zisk v doplňkové činnosti byl tak velký, že byl schopen pokrýt vzniklou ztrátu a přebytek byl přerozdělen do fondu odměn a do fondu rezervního. Do hospodaření školy byl totiž v tomto roce zapojen rezervní fond, kdy se jednalo o čerpání sponzorských neinvestičních účelových finančních darů a také byl zapojen investiční fond, ze kterého se čerpaly finanční prostředky na opravy. Poslední sledovaný rok 2015 byl opět ziskový. Stejně jako v roce předchozím byl do hospodaření školy zapojen rezervní i investiční fond. Finanční prostředky z investičního fondu byly použity na opravu podlah v tělocvičně.

Polské gymnázium na rozdíl od předchozí organizace dosahuje v každém ze sledovaných let kladného výsledku hospodaření. Rok 2011 znamenal pro gymnázium ztrátu v hlavní činnosti, která byla zapříčiněna především zvýšenými náklady na energie školy. Tyto náklady může organizace ovlivnit pouze v malé míře, jelikož má pronajaté prostory od ZŠ a MŠ s polským jazykem vyučovacím Český Těšín, kde se veškeré energie platí v propočtu na m². Tato vzniklá

ztráta byla kryta ziskem z doplňkové činnosti a celkový výsledek hospodaření byl kladný. Tento zlepšený výsledek byl na návrh rozdělen do fondu odměn a zbytek do fondu rezervního. Rok 2012 byl oproti roku předchozímu ziskový v obou činnostech. V činnosti hlavní v důsledku úsporných opatření v organizaci. Tento zlepšený výsledek byl opět rozdělen do fondů. Rok 2013, i přes přijatá úsporná opatření, byl pro organizaci v hlavní činnosti ztrátový. Důvodem byly zvýšené náklady na opravy a udržování, kdy byla provedena oprava sítě, dále pak zvýšené náklady na cestovné pedagogů, kteří se účastnili zejména vzdělávacích a poznávacích zájezdů studentů. Zlepšený hospodářský výsledek byl v plné míře převeden do rezervního fondu. V roce 2014 byla opět provedena úsporná opatření ke snížení nákladů, avšak i přes to bylo v hlavní činnosti dosaženo ztráty, která je zapříčiněna především zvýšenými náklady na spotřebu materiálu (plakáty, tonery, papír, drobný materiál) sloužící k propagaci školy a dále také při příležitosti oslav výročí školy. Za rok 2015 dosáhlo Polské gymnázium opět ztráty v hlavní činnosti z důvodu zvýšených nákladů na financování studentských projektů, avšak doplňková činnost byla opět schopna pokrýt vzniklou ztrátu a vytvořit tak celkově kladný výsledek hospodaření.

V rámci výsledků hospodaření lze konstatovat, že obě organizace hospodaří vyrovnaně. V každém roce byl buď celkový VH kladný (pro Polské gymnázium tomu tak bylo ve všech letech) nebo nulový (kterého v prvních třech letech dosáhlo třinecké gymnázium). V žádném roce však nebyla organizace v celkové ztrátě díky provozování doplňkové činnosti, která byla v každém roce zisková.

5. ZÁVĚR

Vzdělávání lze považovat za velmi důležitou část veřejného sektoru. Vzdělávací soustavu v České republice tvoří mateřské školy, základní školy, střední školy a konzervatoře, vyšší odborné školy a školy vysoké. Tato soustava se řídí školským zákonem, s výjimkou vysokých škol, které se řídí samostatným zákonem o vysokých školách.

Mateřské a základní školy jsou zřizovány nižšími samosprávnými celky, kterými jsou obce. Vyšší samosprávné celky, kdy se jedná o kraje, jsou zřizovateli středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. Střední školy jsou zřizovány jako příspěvkové organizace, které hospodaří s dotacemi přijatými z rozpočtu zřizovatele, ze státního rozpočtu a z ostatních zdrojů. Činností těchto příspěvkových organizací není dosahování zisku, ale vzdělávání obyvatel. Soustavu středních škol v České republice tvoří gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště.

Práce byla rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a praktickou. K vypracování teoretické části byla použita odborná literatura a právní předpisy. Pro praktickou část byly použity výroční zprávy a interní účetní materiály.

V teoretické části, konkrétně ve druhé kapitole, bylo popisováno fungování příspěvkových organizací v České republice se zaměřením na příspěvkové organizace územních samosprávných celků. Následně se teoretická část zaměřila na příspěvkové organizace v oblasti školství, na instituce ve správě školství a na financování regionálního školství.

Část praktická začínala kapitolou číslo tři a byla zaměřena na dvě konkrétní příspěvkové organizace. Jednalo se o gymnázium Komenského v Třinci a Polské gymnázium v Českém Těšíně. Kapitola začínala stručným popisem středního školství v rámci Moravskoslezského kraje. Obě gymnázia byla popsána z různých úhlů pohledu.

V rámci Moravskoslezského kraje byl v podkapitole 3.1 analyzován demografický vývoj osob ve věku 15 až 18 let. Touto analýzou bylo zjištěno, že vývoj osob v tomto věkovém rozmezí neustále klesá. Největší pokles byl zaznamenán v roce 2010, kdy počet osob ve věku 15 až 18 let klesl meziročně o 7,48 %. Od tohoto roku již pokles v jednotlivých letech není tak velký a do roku 2015 se tento vývoj relativně stabilizoval.

V druhé části třetí kapitoly byly analyzovány celkové náklady, náklady a hospodaření v doplňkové činnosti. Na základě zjištěných dat ve třetí kapitole, byla tato data ve čtvrté

kapitole zhodnocena a v rámci jednotlivých organizací komparována. V rámci této kapitoly byly částky, s ohledem na dílčí cíl práce, přepočteny na jednoho studenta a umístěny v souhrnných tabulkách jednotlivých ukazatelů.

V úvodu si tato bakalářská práce s názvem „Hospodaření gymnázií v Třinci a v Českém Těšíně“, kladla za hlavní cíl zhodnotit hospodaření dvou příspěvkových organizací v oblasti školství, kdy se jedná o dvě vybraná gymnázia v Moravskoslezském kraji. Dílčím cílem bylo následně zhodnocení hospodaření těchto příspěvkových organizací s přepočtem na jednoho studenta. Aby bylo těchto cílů dosaženo, byla použita metoda analýzy, syntézy a komparace. Jednotlivá data byla pro účel této práce zaokrouhlena na celé koruny.

V rámci splnění **hlavního cíle** byly hodnoceny jednotlivé výnosy, náklady a celkové výsledky hospodaření sledovaných organizací. Rozdíl mezi celkovými průměrnými výnosy gymnázií byl 11 929 tisíc korun, kdy třinecké gymnázium mělo tyto průměrné výnosy o 57 % vyšší než gymnázium Polské. Mezi významné položky u přijatých finančních prostředků patřily dotace ze státního rozpočtu a dotace z rozpočtu zřizovatele. U dotací ze státního rozpočtu byl rozdíl mezi průměrnými výnosy 8 637 tisíc korun a u dotací z rozpočtu zřizovatele rozdíl 355 tisíc korun. V obou případech dosahovalo vyšších výnosů třinecké gymnázium, kdy u dotací ze státního rozpočtu byly výnosy větší o 53 % a u dotací z rozpočtu zřizovatele o 9,3 %.

Dalšími možnostmi, jak získat finanční prostředky, bylo vytvořit si je vlastní či doplňkovou činností. U těchto činností byly zaznamenány obrovské rozdíly v rámci organizací. U vlastní činnosti byl rozdíl mezi průměrnými výnosy 1 627 tisíc korun, kdy v procentuálním vyjádření dosahovalo třinecké gymnázium hodnot o 322 % vyšších, kdy třinecké gymnázium mělo průměrné výnosy 2 132 tisíc korun a průměrné výnosy u polského gymnázia činily 505 tisíc korun. Důvodem takto obrovského rozdílu bylo to, že třinecké gymnázium disponuje vlastní jídelnou, kde poskytuje stravování svým studentům a zaměstnancům.

Při doplňkové činnosti byl zaznamenán opět velký rozdíl, kdy rozdíl mezi průměrnými výnosy v této činnosti byl u třineckého gymnázia o 541 % vyšší než u gymnázia Polského. Průměrné výnosy byly totiž u třineckého gymnázia 552 tisíc korun a u polského gymnázia v porovnání s druhým gymnáziem pouhých 86 %. Zde byl důvodem rozsah provozování doplňkové činnosti, zejména v oblasti pronájmu, kdy třinecké gymnázium disponuje více prostory, které je možné si pronajmout a celkový rozsah provozování doplňkové činnosti je větší. U průměrných nákladů v doplňkové činnosti vynakládalo třinecké gymnázium o 644 % více než polské gymnázium a tento rozdíl mezi průměrnými hodnotami činil 219 tisíc korun. Třinecké

gymnázium totiž dosahovalo průměrných nákladů 253 tisíc korun, kdežto tato hodnota byla u polského gymnázia pouze 34 tisíc korun. V doplňkové činnosti byl v každém roce u gymnázií zaznamenán kladný hospodářský výsledek a tento výsledek byl následně důležitý při celkovém hospodářském výsledku.

Mezi nejvýznamnější náklady, které byly jednotlivými organizacemi vynakládány, byly zařazeny náklady na spotřebu energie, náklady na spotřebu materiálu, mzdové náklady a s tím související i náklady na zákonné sociální pojištění. V rámci nákladů na spotřebu energie bylo zjištěno, že více prostředků vynaložilo Polské gymnázium, a to o 13,6 % více než třinecké gymnázium. Na mzdy vynakládalo v průměru více finančních prostředků třinecké gymnázium, kdy rozdíl oproti polskému gymnáziu činil 635 tisíc korun, což znamenalo rozdíl o 53,1 %. Jelikož náklady na zákonné sociální pojištění úzce souvisí se mzdovými náklady, náklady vynaložené na tuto položku byly o 54,7 % vyšší než u polského gymnázia, což v porovnání se mzdovými náklady činilo rozdíl 1,6 procentních bodů. Náklady na spotřebu materiálu byly blízce spjatý s vlastní činností. Proto zde byla podobná situace jako u výnosů, a to že náklady byly u třineckého gymnázia vyšší z důvodu nákupu potravin do školní jídelny, a to o 537,7 %.

Co se týče **dílčího cíle** práce, zde je stěžejní přepočít v rámci jednotlivých let na hodnoty připadající na jednoho studenta v organizaci. Pro tyto potřeby byl průměrný počet studentů na třineckém gymnáziu vypočten jako 544 a u polského gymnázia průměrný počet studentů činil 332. S těmito hodnotami bylo pracováno v rámci jednotlivých přepočtů. U průměrných celkových výnosů bylo vyšších hodnot dosahováno u polského gymnázia, kdy rozdíl byl 2,81 tisíc korun a v procentuálním vyjádření byl rozdíl 4,63 %. U dotací z MŠMT a u dotací z rozpočtu zřizovatele byly větší částky poskytovány polskému gymnáziu. U dotací z MŠMT byly průměrné dotace na jednoho studenta u polského gymnázia 48,60 tisíc korun, u třineckého gymnázia byl tento průměr 45,54 tisíc korun, kdy hodnota u polského gymnázia byly vyšší o 6,72 %. Kdežto u dotací z rozpočtu zřizovatele byl sice rozdíl 3,82 tisíc korun, kdy průměrná dotace na studenta polského gymnázia byla 11,49 tisíc koruna u třineckého gymnázia byla tato hodnota 7,67 tisíc korun, avšak v přepočtu na procenta se jednalo o rozdíl 49,80 % na jednoho studenta. U vlastní činnosti se průměrné výnosy liší rozdílem o 37,67 tisíc korun, kdy hodnoty u třineckého gymnázia byly o 96,12 % vyšší. U doplňkové činnosti byl sice rozdíl mezi jednotlivými výnosy pouze 0,75 tisíc korun, avšak v procentuálním vyjádření byly hodnoty u třineckého gymnázia o 74,26 % vyšší.

Pro přepočít na jednoho studenta byly vybrány některé významné položky nákladů. U spotřeby energie, mzdových nákladů a nákladů na zákonné sociální pojištění bylo zjištěno, že v rámci

těchto nákladů dosahovalo vyšších hodnot ve sledovaném období gymnázium Polské. Největší procentuální rozdíl byl při spotřebě energie, kdy se jednalo o rozdíl 86 %, avšak při rozdílu průměrných nákladů na tuto položku byl rozdíl 1,98 tisíc korun. U mzdových nákladů již byl procentuální rozdíl nižší, a to o 7,01 % a u zákonného sociálního pojištění byl rozdíl 5,92 %. V rámci těchto nákladů pouze u spotřeby materiálu bylo v přepočtu na jednoho studenta vyšších průměrných nákladů dosaženo třineckým gymnáziem. Rozdíl v průměrných hodnotách byl 3,3 tisíc korun, při přepočtu na procenta byl tento rozdíl 289 %.

Co se týče doplňkové činnosti přepočtené na jednoho studenta, rozdíl ve výsledcích hospodaření této činnosti činil v průměru 70,9 %. U třineckého gymnázia byly na jednoho studenta průměrné výnosy 1 010,- Kč a náklady 460,- Kč. U polského gymnázia byly na jednoho studenta výnosy 260,- Kč a náklady 100,- Kč. Třinecké gymnázium mělo v doplňkové činnosti výnosy na jednoho studenta vyšší o 288 % a náklady vyšší o 360 %. V obou případech tedy bylo vyšších hodnot dosahováno třineckým gymnáziem.

Na základě zjištěných hodnot lze konstatovat, že velice záleží na tom, jak jsou jednotlivé hodnoty vyjádřeny. Zda se jedná o celkové hodnoty za instituci nebo o hodnoty přepočtené na jednoho studenta. V rámci vyjádření hodnot na instituci, bylo ve většině případů vyšších hodnot dosahováno třineckým gymnáziem. Důvodem toho je vyšší průměrný počet studentů v organizaci, kteří jsou důležitým faktorem pro přiděl dotací. Výjimku tvořily pouze náklady na energie, kdy vyšší hodnoty byly zaznamenány u Polského gymnázia. S ohledem na přepočet na jednoho studenta bylo však výpočty dosaženo naprosto odlišných hodnot. V rámci dotací z MŠMT se jednalo o průměrný rozdíl o 6,72 % na jednoho studenta. Kdežto u dotací z rozpočtu zřizovatele byl zjištěn razantní procentuální rozdíl, a to 49,80 %. Hlavním důvodem je jedinečnost polského gymnázia v rámci České republiky. Z toho důvodu zřizovatel poskytoval větší finanční prostředky na rozvoj tohoto gymnázia, které v rámci republiky nemá konkurenci. S tímto souvisí také mzdové náklady, které jsou u polského gymnázia o 7,01 % vyšší, z důvodu větších požadavků na pedagogické pracovníky gymnázia. Třinecké gymnázium jak v hodnotách za instituci, tak v přepočtu na jednoho studenta, dosahovalo vyšších hodnot u vlastní činnosti (s čímž jsou spojeny náklady na spotřebu materiálu) a u činnosti doplňkové.

V souvislosti s celkovými výsledky hospodaření bylo zjištěno, že ani v jednom ze sledovaných let nebylo u hodnocených organizací dosahováno ztráty. Obě gymnázia dosahovala kladného výsledku hospodaření a v případě třineckého gymnázia v letech 2011 až 2013 nulového výsledku hospodaření. Přes veškerá úsporná opatření v organizacích bylo ve většině případů dosahováno v hlavní činnosti ztráty. Zde se projevovala důležitost provozování doplňkové

činnosti, kdy zisky vytvořené v této činnosti pokryly ztráty vzniklé v činnosti hlavní. V případě kladného výsledku hospodaření byl nadbytek finančních prostředků přerozdělen do fondů organizací.

V rámci práce bylo popisováno fungování institucí z ekonomického hlediska. V tomto případě není důležitý objem finančních prostředků, ale služba, která je poskytována obyvatelstvu. I přesto by však bylo vhodné do oblasti školství uvolnit více finančních prostředků, jelikož Česká republika zaostává v rámci výdajů určených na vzdělání v porovnání s průměrnými hodnotami OECD. V roce 2013 Česká republika vynakládala 4 % ze svého hrubého domácího produktu na vzdělání, kdežto průměr OECD činil 5,2 %. (České noviny, online)

Seznam použité literatury

Knihy:

1. KÁŇA, Pavel. Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol. 4., aktualiz. vyd. Ostrava: Montanex, 2014. 352 s. ISBN 978-80-7225-407-1.
2. MÁČE, Miroslav. Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu: aplikace v příkladech. Praha: Grada, 2012. Účetnictví a daně (Grada). 640 s. ISBN 978-80-247-3637-2.
3. MADEROVÁ VOLTNEROVÁ, Karla. Vztahy mezi zřizovatelem a příspěvkovou organizací územního samosprávného celku 2011: komentář zákona č. 250/2000 Sb. včetně účetních souvztažností, majetek svěřený a vlastní, přijímání darů, porušení rozpočtové kázně, fondy. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2011. Účetnictví (ANAG). 192 s. ISBN 978-80-7263-664-8.
4. MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. Příspěvkové organizace 2015. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 292 s. ISBN 978-80-7478-833-8.
5. NAHODIL, František et. al. Veřejná správa a financování veřejného sektoru. Plzeň: Čeněk, 2014. 366 s. ISBN 978-80-7380-536-4.
6. OCHRANA, František, Jan PAVEL, Leoš VÍTEK a kolektiv. Veřejný sektor a veřejné finance. Financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
7. PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. Veřejný sektor - řízení a financování. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. 488 s. ISBN 978-80-7357-936-4.
8. RŮČKOVÁ, Petra. Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi. 4. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. 143 s. ISBN 978-80-247-3916-8.

Legislativa:

9. Zákon č. 250/2000 Sb., zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
10. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
11. Zákon č. 218/2000 Sb., zákona o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

12. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),
13. Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů,
14. Zákon č. 563/1991 Sb., zákona o účetnictví,
15. Vyhláška 353/2015 Sb. o fondu kulturních a sociálních potřeb,

Internetové zdroje:

16. Internetové stránky Ministerstva financí ČR ze dne 21. 02. 2017, dostupné na <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2015/vyhlaska-c-353-2>
17. Internetové stránky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: Rejstřík škol a školských zařízení ze dne 07. 04. 2017, dostupné na <https://profa.uiv.cz/rejskol/>
18. Internetové stránky Gymnázia Komenského v Třinci ze dne 10. 04. 2017, dostupné na www.gymtri.cz
19. Internetové stránky Polského gymnázia v Českém Těšíně ze dne 14. 04. 2017, dostupné na www.gympol.cz
20. Mapy Google ze dne 13. 03. 2017, dostupné na www.google.com/maps
21. Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Moravskoslezském kraji za školní rok 2015/2016 ze dne 20. 04. 2017, dostupné na: http://www.msk.cz/assets/skolstvi/vz_msk_za_skolni_rok_2015_2016.pdf
22. Internetové stránky Moravskoslezského kraje ze dne 20. 04. 2017, dostupné na www.msk.cz
23. Internetové stránky Českých novin ze dne 03. 05. 2017, dostupné na <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cr-patri-v-ramci-oecd-k-zemim-ktere-davaji-nejmene-na-vzdelavani/1393209>

Ostatní:

24. Výroční zprávy Gymnázia Třinec z let 2011–2015
25. Výroční zprávy Polského gymnázia v Českém Těšíně z let 2011–2015
26. Interní materiály Gymnázia Třinec
27. Interní materiály Polského gymnázia v Českém Těšíně

Seznam tabulek

Tabulka 3.1. Vývoj počtu studentů u GT a GČT v 2011 letech 2011–2015

Tabulka 3.2. Přehled přijatých finančních prostředků v letech 2011–2015

Tabulka 3.3. Náklady hrazené z jednotlivých druhů rozpočtu v letech 2011–2015

Tabulka 3.4. Přehled konečných stavů v peněžních fondech ke dni 31. 12. v daném roce

Tabulka 3.5. Přehled hospodaření v doplňkové činnosti v letech 2011–2015

Tabulka 4.1. Přehled dotací ze státního rozpočtu v letech 2011–2015

Tabulka 4.2. Přehled dotací z rozpočtu zřizovatele v letech 2011–2015

Tabulka 4.3. Příjmy z vlastní činnosti v letech 2011–2015

Tabulka 4.4. Náklady v hlavní činnosti u gymnázií v letech 2011–2015

Tabulka 4.5. Spotřeba tepla a elektrické energie v hlavní i doplňkové činnosti

Tabulka 4.6. Doplňková činnost gymnázií v letech 2011–2015

Tabulka 4.7. Výsledky hospodaření gymnázií v letech 2011–2015

Seznam obrázků

Obrázek 3.1. Demografický vývoj osob ve věku mezi 15–18 let v Moravskoslezském kraji

Obrázek 3.2. Přehled středních škol a gymnázií v jednotlivých regionech Moravskoslezského kraje

Obrázek 4.1. Výsledky hospodaření v doplňkové činnosti gymnázií v letech 2011–2015 na jednoho studenta

Seznam zkratek

ČŠI	Česká školní inspekce
DNM	Dlouhodobý nehmotný majetek
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
GČT	Gymnázium v Českém Těšíně s polským jazykem vyučovacím
GT	Gymnázium Třinec
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NO	Nezisková organizace
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ONIV	Ostatní neinvestiční náklady
OON	Ostatní osobní náklady
OPVK	Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost
OR	Obchodní rejstřík
PO	Příspěvková organizace
SR	Státní rozpočet
ÚSC	Územní samosprávný celek
VH	Výsledek hospodaření

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5. 5. 2017

.....

Katřin Laryschová

Seznam příloh

Příloha č. 1: Struktura školství v České republice

Příloha č. 2: Letecký pohled na Gymnázium Komenského v Třinci

Příloha č. 3: Letecký pohled na Polské gymnázium v Českém Těšíně

Příloha č. 4: Vývoj počtu studentů gymnázia v Třinci a Polského gymnázia v Českém Těšíně v porovnání s maximální kapacitou

Příloha č. 5: Procentuální vyjádření jednotlivých přijatých finančních prostředků

Příloha č. 6: Procentuální vyjádření jednotlivých nákladů dle rozpočtu, ze kterého jsou hrazeny

Příloha č. 7: Přehled poskytnutých účelových dotací pro gymnázia v letech 2011 - 2015

Příloha č. 8: Procentuální vyjádření jednotlivých položek, na které jsou určeny dotace zřizovatele

Příloha č. 9: Procentuální vyjádření jednotlivých výnosů vytvořené vlastní činností

Příloha č. 10: Procentuální vyjádření jednotlivých položek nákladů